

Nizami Ganjavi

Lirika

*Ucalmaq istəsən bir kamala çat,
Kamala ehtiram göstərir həyat!
Nizami Gəncəvi*

Nizami Gəncəvi
Lirika

- 11639 -

84(5A2c)
N 95

Bu kitab Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin «Dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin 870 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında» 23 dekabr 2011-ci il tarixli sərəncamına əsasən çap olunur.

Tərtib edəni və redaktoru:

Mustafa Çəməli

N65 Nizami Gəncəvi. Lirikə (qəzəllər, rübailər).
Bakı, «Təhsil», 2012, 200 səh.

Kitaba dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin qəzəlləri, rübailəri və əsərlərindən lirik-poetik seçmələr daxil edilmişdir. Kitabın tərtibatında dahi şairin əsərlərinə çəkilmiş miniatür rəsmlərdən istifadə edilmişdir.

N 4702060202 2012
053

© «Təhsil», 2012

TƏRTİBÇİDƏN

Dahi qələmindən çıxmış hər bir söz yazıldığı çağdan min il keçsə belə, həmişə diridir. Çünki o sözlərin ruhunda insan qəlbinin döyüntüləri, izzət və sevinci, yaşamış hislərin, duyğuların ən zərif, ən ülvi anları əbədiləşib. Dünya ədəbiyyatına özünün ölməz «Xəmsə»si ilə daxil olmuş, humanizmin, ədalətin, bərabərliyin carçısı kimi tanınıb-sevilmiş Nizami Gəncəvi təkcə epik əsərlərin deyil, həm də lirik şeirlərin – qəzəl, qəsidə, rübai müəllifi kimi də məşhurdur. Ədəbiyyatşünasların yekun fikri belədir ki, Nizami Gəncəvinin «Xəmsə»dən əlavə mükəmməl «Divanı» da olmuşdur. Təəssüf ki, bəşəri dəyərlər müəllifinin «Divanı»ndan dövrümüzə cəmi 120 qəzəl gəlib çatmışdır. Dahi şairin təkcə mütaliə ilə yox, həm də xanəndələrin şirin avazıyla yaddaşımıza köçmüş qəzəllərindəki hislər, duyğular, yazıldığı vaxtdan əsrlər keçsə də, heyrət doğuracaq qədər müasirdir və ruhumuzla həmahəngdir.

*Gecə xəlvətə bizə sevgili yar gəlmiş idi,
Üzü aydan da gözəl nazlı nigər gəlmiş idi.
Tər axıb gül yanağından, bulud örtmüşdü ayı,
Onu düşmənmə qovub, könlü qubar gəlmiş idi?
Ona mən göz yetirib xəlvəti baxdım, baxdım,
Ovcunun ovlağına körpə şikar gəlmiş idi.
Uyuyub hər ikimiz rahat olub bir yatdıq,
Bəxtimin bağçasına güllü bahar gəlmiş idi.*

Klassik şairlərimizin bir çoxlarının qəzəllərindən fərqli olaraq, Nizami Gəncəvinin qəzəllərində çox təbii, həyatı bir axar, fikir, düşüncə ardıcılığı vardır. Bu qəzəllərin əksəriyyətində ölməz şairin hiss və həyəcanlarını, yaşantılarını görürük. Şairin lirikasından misal gətirdiyimiz bu qəzəl gözlənilməz sonluqla bitir və novella təsiri bağışlayır. Bu gözəl qəzəldə xəfif bir yumor da var.

*Dedi: – Getmək dəmidir, söylə, nə istərsən yar?
Bir öpüş istədim ondan... yeri var, gəlmiş idi.
Ağlayıb getdi o yar, göz yaşı yandırdı məni,
Odlara yandı dilim sanki şərər gəlmiş idi.
Ey Nizami! – dedi – birdən ayılıb, gördüm o yox,
Demə rüyada bizə çeşmi-xumar gəlmiş idi.*

Dahi şairin oxuculara təqdim etdiyimiz qəzəllərində belə mövzu və forma əlvanlığına tez-tez rast gəlinir. Lirik qəhrəmanın nikbin ovqatına, səmimiyyətinə heyran qalmamaq olmur. Şair hər bir duyar insanın qəlbindən keçən çox intim bir hissi ifadə edərək «Ay üzlü nigara» xitabən soruşur:

*Ay üzlü nigarım, kimə mehman olacaqsan?
Bir söylə, kimin şəninə şayan olacaqsan?
Şahlıq çətiri var başın üstündə bu axşam,
Ənbər çətirlə kimə sultan olacaqsan?
Şəkkər demərəm mən sənə, ondan da şirinsən,
Dilbər, necə bir bəxtəvərə can olacaqsan?
Zülmət gecə, sən nurlu çıraq, bəd gözə gəlmə!
Ey abi-həyat, sən kimə canan olacaqsan?
Getdin, necə bəs tab eləsin hicrə Nizami,
O, xəstə ikən, sən kimə dərman olacaqsan?*

Nizami Gəncəvi poemalarında olduğu kimi, bir çox qəzəllərində də dövründəki ədalətsizliyə, idraksızlığa qarşı öz haqq səsinə ucaldır:

*Yol çətin, aləm qaranlıq – atını bir yanə çək,
Varlığı gəl bir zaman can mülkinə, vicdanə çək.*

Filologiya elmləri doktoru, professor Xəlil Yusifli oxucunun diqqətini bu qəzələ yönəldərək yazır: «Başdan-başa zamanəyə qarşı dərin etiraz hissi ilə yazılmış bu qəzəl ağır və mətin şerriyyəti, dərin məzmunu ilə şairin ictimai, fəlsəfi qəsidələrini xatırladır».

Şair öz oxucusunu könül evini qara qarğalara – məsləkdən, kamaldan, hüşyarlıqdan uzaq olan insanlara məskən etməməyə çağırır:

*Qov könül bağça-bağından bu qara qarğaları,
İmtahan eylə, hüma quşlarını meydanə çək.
...Gərçi ruh aləminin hikmətinə çatdı əlin,
Ərşi titrət, gərdisin iplərini mərdanə çək.*

Nizami Gəncəvinin qəzəllərindəki lirika, nikbin ovqat, səmimiyyət dahi bəstəkar Üzeyir bəy Hacıbəylinin də diqqətini cəlb etmişdi. O, 1941-ci ildə Nizami Gəncəvinin 800 illik yubileyinə məşhur «Sənsiz» qəzəl-romansını yazaraq yeni bir janrın əsasını qoymuşdur. «Sənsiz» qəzəl-romansını ilk dəfə dahi müğənnimiz Bülbül ifa etmişdir. Məhz Nizami Gəncəvinin «Hər gecəm oldu kədər, qüssə, fəlakət sənsiz» misrası ilə başlanan qəzəlinə Üzeyir bəyin yazdığı romans Bülbülün ifasından sonra dillər əzbəri olubdur:

*Hər gecəm oldu kədər, qüssə, fəlakət sənsiz,
Hər nəfəs çəkdim, hədə getdi o saat sənsiz!
Sənin ol cəlb eləyən vəslinə and içdim, inan,
Hicrinə yandı canım, yox daha taqət sənsiz!
Başqa bir yarı necə axtarım, ey nazlı mələk,
Bilirəm, sən də dedin: «Yox yara hacət sənsiz!»
Sən mənim qəlbimə hakim, sənə qul oldu könül,
Sən əzizsən, mən ucuz, bir heçəm, afət, sənsiz!*

Nə böyük etiraf! Nə böyük səmimiyyət! XII əsrdə yaşayıb-yaradan ölməz şairin düşüncəsinin zərifliyinə, vəfasının, etibarının hüdudsuzluğuna bax! «Sən əzizsən, mən ucuz, bir heçəm, afət, sənsiz!»

Üzeyir bəy Hacıbəyli Nizami qəzəllərinə 1943-cü ildə yenidən müraciət edir və ikinci qəzəl-romansını – «Sevgili canan» yazır. Təbii ki, bu romansın da ilk ifaçısı böyük Bülbül olur. Təsadüfi deyildir ki, həmin romansların adı çəkilən kimi yaddaşımızda Bülbül oxuyur:

*Hüsnün gözəl ayətləri, ey sevgili canan!
Olmuş bütün aləmdə sənin şəninə şayan.*

Bu yerdə bu romanslarla bağlı kiçik bir xatirəni yada salmaq istəyirəm. 1985-ci ildə Üzeyir bəy Hacıbəylinin 100 illik yubileyi ilə əlaqədar radio pyesi yazırdım. Buna görə bəstəkarı

yaxından tanıyan adamların yazılıb-çap olunmamış xatirələrini eşitməyə mənəvi ehtiyacım vardı. Mən bu niyyətlə bəstəkarın bacanağı, 1939-cu ildə dünyasını dəyişmiş Pənah Qasımovun qızı – kimya elmləri namizədi Nigar xanımla görüşüb söhbət etmişdim.

Atasının vəfatından sonra Nigar Qasımova II Dünya müharibəsi dövründə bir müddət bacısı ilə Üzeyir bəygildə yaşadıklarını və bir gün bəstəkarın Nizami Gəncəvinin qəzəllər kitabçasını onlara verib, şairin «Yeddi gözəl» əsərindəki yeddi gözəlin şərəfinə yeddi romans yazmaq istədiyini söyləyir və onlara münasib qəzəllər seçmələrini tapşırır. Lakin nə səbəbəsə, Üzeyir bəy Nizami Gəncəvinin qəzəllərinə yeddi yox, iki romans – «Sənsiz» və «Sevgili canan»ı yazır.

Nizami Gəncəvinin poemalarını, xüsusilə «Xosrov və Şirin»i, «İsgəndərnamə»ni oxuyanda şairin musiqiyə bələd, aşiqan bir sənətkar olduğunu görürük. Buna görə də qəzəl və rübailər toplanmış bu kitabda «İsgəndərnamə» poemasının «İqbalnamə» hissəsindən (tərcümə edən Mikayıl Rzaquluzadə) götürülmüş müğənniyə müraciətlə yazılmış poetik nümunələri də «Nizami Gəncəvinin musiqi dünyasından seçmələr» başlığı altında oxuculara təqdim etmişik.

Nizami Gəncəvinin qəzəlləri 1940-cı ildən başlayaraq bu günə kimi doqquz dəfə nəşr olunmuşdur. Dahi şairin anadan olmasının 870 illiyinə həsr olunmuş bu tərtibdəki qəzəllər 1973-cü il və 2004-cü il nəşrləri əsasında tərtib edilmişdir. Cəfər Xəndan, Əliğa Vahid, Mirvarid Dilbazi, Nigar Rəfibəyli, Süleyman Rüstəm, Məmməd Rahim, Osman Sarıvəlli, Əbülfəz Hüseyni, Məmmədağa Soltan, Şamil Cəmsid və Xəlil Rza Ulutürk (O, həm də vaxtilə tərcümə olunan bəzi şeirləri yenidən dilimizə çevirmişdir.) tərəfindən tərcümə olunmuş qəzəllər kitabın səhifələrinə səpələnəndən, ardıcılıqla tərtib edilmişdir. Şairin rübailəri isə professor Xəlil Yusiflinin tərcüməsində oxuculara təqdim olunmuşdur.

Mustafa Çəmənli

* * *

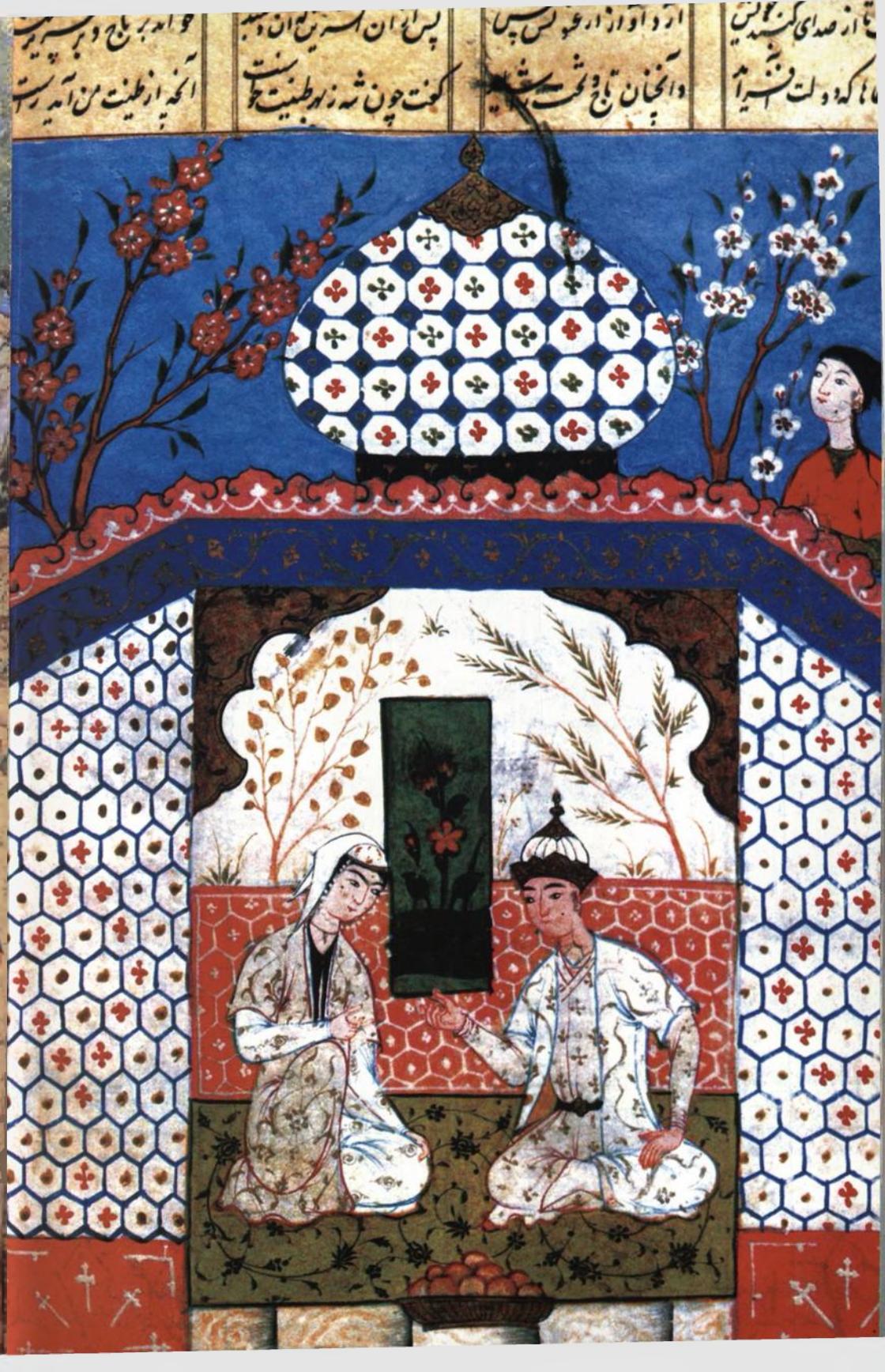
Ay üzlü nigarım, kimə mehman olacaqsan?
Bir söylə, kimin şəninə şayan olacaqsan?

Şahlıq çətiri var başın üstündə bu axşam,
Ənbər çətinlə kimə sultan olacaqsan?

Şəkkər demərəm mən sənə, ondan da şirinsən,
Dilbər, necə bir bəxtəvərə can olacaqsan?

Zülmət gecə, sən nurlu çıraq, bəd gözə gəlmə!
Ey abi-həyat, sən kimə canan olacaqsan?

Getdin, necə bəs tab eləsin hicrə Nizami,
O, xəstə ikən, sən kimə dərman olacaqsan?

* * *

Cavanlıq etmişəm, ey yar, canan!
Salıb qəlbimdə yurd, bazar, canan!

Sənin şəkkər saçan ləlin umar hey,
Axıb göz yaşlarım çağlar, canan!

Verib boş vədələr çox-çox, rəvamı
Az-az aldım ömür nə var, canan!

Nədir mişkin telin od rəngli üzdə,
Məni etmiş belə bizar, canan?!

Töküb qan-yaş gözümdən sübhədək mən
Dolandım, hey öpüb divar, canan!

Fəqan, ey mərdlər, fəryad, fəryad,
Nədir o nərgizi-xunxar, canan!

* * *

Qönçə kimi min dərde könül doldu cəfandan,
Ömr ötdü, xəbər yox niyə bəs, əhdü vəfandan?

Sən dərdi, qəmi hey mənə vermək diləyirsən,
Mənsə, ürəyi bəxş edirəm eşqinə, canan.

Xəstə gözümün çarəsini sordum ürəkdən,
Göstərdi ayaq tozlarını dərdimə dərman.

Yüz köynəyi yırtdım ki, çatam vəslinə, dilbər,
Bəlkə, mənə köynək olasan, ey məhi-taban!

Sidq ilə sənə həmdü sənə etdi Nizami,
Bəs, sən yenə də qətlinə fərman yazacaqsan?

* * *

Ey gözəl afətlərə sultan olan!
Qoyma baxa hüsnünə düşman olan!

Mən deyiləmmi bütün əzam ilə,
Bir tükünə min dəfə qurban olan?

Miskinəm, ox atma zəif sinəmə,
Zərbənə dözməz belə nalan olan.

İçdin ürək qanımı sən mey kimi,
Oldum adı qəlb evi talan olan.

Qoy yıxılıb payını öpsün barı,
İndiyədək sevgisi pünhan olan.

Gül üzünü görməyə yox cürətim,
Qaşı kaman, kirpiyi peykan olan.

Aşiqi-sadiqsə hamı, doğrudur,
Yoxdu Nizami kimi şükran olan.

* * *

Gördün nə bəla çəkdi başım eşqin ucundan?
Dözdüm qəminə, gəlmədi, bax, dostluğa nöqsan.

Məzlumların naləsinə adət edibsən,
Bəs naləmə meyil eyləmədin, sevgili canan?!

Eyb etməz, ürək vermə mənə, çünki gözəlsən,
Dil verməmək adətədi gözəllərdə binadan.

Söylə, bu Nizami necə səbr etsin, əzizim,
Eşqində qərarsız qalacaq, ey məhi-taban!

19631

* * *

Baxsan cəməli-yarə, bir laləzar görərsən,
Rüxsari-yar önündə gülzarı xar görərsən,

Axtarma gül çəməndə, açmaz niqab qönçə,
Çün hüsni-yar önündə hər güldə xar görərsən.

Bir busə istəsən gər, sən ləli-yaridən bil,
Oxlar səni o, könlün al-qan olar, görərsən.

Bir ömrdür qəmindən qəlbim qərsiz olmuş,
Keçsə yüz il də böylə, sən bu qərar görərsən.

Hərgah Nizamitək kim xudkamlığı unutsa,
Vəslə irib olar şad ol qəmküsar, görərsən.

* * *

Gül camalın gülə dedi: – Dur, pərdə sal üzündən,
Güllər zünnar bağlamışdır yanağından, üzündən.

Görürəm ki, qan örtmüşdür niqabını qönçənin,
Xəcalətdən bürünüb ki, görməyəsen, bəlkə, sən.

Qulac-qulac saçlarının açılarda mətai,
Bənövşələr köçmək üçün yük bağladı bilirsən.

O ərğivan camalının bir işarə etməsi
Yasəməni lal eylədi, susən qaldı sözündən.

Əgər dava edirsənsə gülə söylə hökmünü,
Çünkü nərgiz xumar olmuş, yuxu yağır gözündən

Nizamilə çox əlləşdi bülbül, etsin rəqabət,
Bu qəzəli eşidərkən susdu, getdi özündən.

* * *

Əziz elçi, könül yarı necədir?
Mən bimarın o nigarı necədir?

Gözəlliyi, məlahəti qalırımı?
Nə eyləyir, işi, karı necədir?

Söylə, əmlək ahumuzun nərgizi
Sünbülləri, çəmənzarı necədir?

Bulağından su içmişdir şəkərin,
Güşəsində lələzarı necədir?

Dost tutanı, o yad saydı, könlümün
Düşmən olan dostu, yarı necədir?

Gecə-gündüz mən atəşdə yanırım,
Şux mələyin abidarı necədir?

Qan içməkdə yox nöqsanı zərrəcə,
Peşimanımı, söylə, barı, necədir?

Bircə dəfə uf demədi ömründə,
Aşuftəhal, yar qərarı necədir?

Yar qəmindən Yəqub oldu Nizami,
Əsrin Yusif şəhriyarı necədir?

* * *

Dilbər, necə bilsən, sənə bənzər nişanım var.
Qəlbim ləbinə, sübhüm isə zülfünə oxşar.

Qalxmaqçın üzənginə dizimdə hamı taqət?
Yox qüvvə cilovdan da tutam, sevgili dildar.

Hicran nə qədər varsa, vəfa ləfzini tutma!
Hicranda gərəkdir ola yar yarə vəfadar?

Hər busənə bir can verirəm, dəyməsə, alma,
Çün istəmərəm xeyrim üçün sən olasan xar.

Səbr eylə dedin, dərdimə döz, gözlə, Nizami!
Məndə hamı səbr etməyə taqət, gör özün, yar!

* * *

Sən könlümü almaq da dilərsənmi, a dilbər?
Solsun o böyük eşqinə bəslənmiş əməllər!

Bir xeyli zaman var ki, açılmır o gül ağzın,
Zəhmət çəkərək qırmadı püstən dəxi şəkkər.

Hər kirpiyinə bir pəri məftuni-zəbundur,
Zülfün dağılar, şurə gələr cümlə gözəllər.

Qəmzən nə yaman rövneqi-islami yıxıbdır,
Tut başqa əməl, olma, gözəl, gəl belə kafər.

Səhralərə çıxsan, bilirəm, dilbəri-rəna,
Qibtə edəcək hüsnünə gün ayla bərabər.

Əqlə gələcək hər nə ki, divanalərin var,
Ruyindən əgər olsa kənar o qara tellər.

Ruh nuş eləyər, ləli-ləbin badə verərsə,
Çəng, ney, kaman inlər, göz olar onlara sağər.

Bu hüsnü camal ilə, bu ülvi görünüşlə,
Mümkünsə, bizə lütf eləyib ruyini göstər.

Tainki Nizami kimi hicranzadələr qoy,
Bel bağlayaraq qulluğa, olsun sənə çakər.

* * *

Mümkündür məni qurban edəsən?
Dərdlərimi görüb dərman edəsən?

Göz yaşıyla islanmadan bədənim
Al-qanıma məni qəltan edəsən?

Ürək demə, artıq əldən vermişəm,
Ona çarə özün, canan, edəsən!

Zəif ovam, saxla məni, öldürmə,
Heç dəyərimi məni qurban edəsən?

Göz dikmişəm dodağının şəhdinə,
Ümid var ki, bir gün mehman edəsən.

Bəlkə, vurub ləblərinə möhrünü,
Nizamini bir Süleyman edəsən.

* * *

Qəm yemə, həqqə inan, fəryada qəmxaran çatar,
Gücsüzün imdadına, bir gün gələr, yaran çatar.

Daimi dövlət dilərsənsə, oyaq qal hər gecə,
Aləm içrə sərvətə bidar olan insan çatar.

Bir hümasənsə əgər ver xirməni gəl sərçəyə,
Sən ki, sağlamsan, əzizim, xəstəyə dərman çatar.

Məst olub müflis, nədən bəs aşiq içmişsə şərab,
Son günü gözlə, gələr, hüşyara da dövrən çatar.

Bal yeyən milçəkdir, amma odlanan pərvanədir,
Oğru cib kəsdı, cəzayə doğrular hər an çatar.

Sən qorun oxdan, alovdan, çünki sultan hərbidir,
Bax, şəkər yağmaqdadır, meyl et, sənə ondan çatar.

Ey könül, yoxdursa dostun barıgahda, incimə,
Şah çıxırkən ovlağa, səkbənə pay o an çatar.

Ey Nizami, əl götür, ol böylə dövlətdən kənar,
Bəlkə, bir başqa diyarda işsizə imkan çatar.

* * *

Sənəm, ey gözün fədası, bizə bir gətir səfa sən,
Nə olar vüsalin ilə verəsən bizə dəva sən?

Səni bir görüb danışmaq mənim istəyimdir, ey yar,
Sən o zülfünün qətəri, elə dərdimə şəfa sən!

Füqərayə padşahlar, gözəlim, nəvaziş eylər,
Nə olar qarında saysan məni bir fəqir, gəda sən?

Sənə əhd edib Nizami, qul ola yanında, ey yar,
Onu qovma dərğahından, ona vermə min cəfa sən.

* * *

Hər gecəm oldu kədər, qüسسə, fəlakət sənsiz,
Hər nəfəs çəkdim, hədər getdi o saət sənsiz!

Sənin ol cəlb eləyən vəslinə and içdim, inan,
Hicrinə yandı canım, yox daha taqət sənsiz!

Başqa bir yarı necə axtarım, ey nazlı mələk,
Bilirəm, sən də dedin: «Yox yara hacət sənsiz!»

Sən mənim qəlbimə hakim, sənə qul oldu könül,
Sən əzizsən, mən ucuz, bir heçəm, afət, sənsiz!

Nə gözüüm var – arayım mən səni, bəxtim də ki yox,
Nə də bir qaçmağa var məndə cəsarət, sənsiz!

Sən Nizamidən əgər arxayın olsan da, gülüm,
Gecə-gündüz arayıb, olmadı rahat sənsiz!

* * *

Gər qürurin yox isə, lütf elə, meyخانəyə gəl,
Nərd atıb, badə içib kafər olan xanəyə gəl.

Küfr islam olar axtarmayasan illətini,
Sərsəri uymayacaq böylə bir əfsanəyə, gəl!

Eyşü-işrətdə, gülüm, fürsəti fəvt eyləmə heç,
Həmdəm ol meylə dolu nəşəli peymanəyə gəl.

Nə çıxar boş danışıqdan, arayıb gəzməkdən?
Durma, mərd söhbətinə, məclisi-cananəyə gəl!

Ey Nizami, hər iki aləmi, boş şeydir, unut!
Sən ki, aşıqlərə tacsan, kuyi-şahanəyə gəl!

* * *

Aşiqəm, əmrini ver aşiqi-nalanə, gülüm,
Yanıma ya gəlim əql ilə, ya divanə, gülüm?

Sevirəm, qəlb ilə canım kimi cananıma mən,
Ölərəm, ya yetərəm sən kimi cananə, gülüm.

Sənə dost olmağıma cümlə şəhər düşman olub,
Məni əfv eylə, baxıb bir belə düşmanə, gülüm.

Harda görsəm səni, zülfündən öpüb yalvararam,
Aşiqəm, aşiqə yoxdur yazı, divan, a gülüm!

Sənsizəm, səndən uzaq kimsəni düşsün, demərəm,
Yetməyir əl sənə, yox səbir də hicranə, gülüm.

* * *

Yenə tövbə evimi eşq xərab etmədədir,
Aşiq iftarını sevda meyi-nab etmədədir.

Könlümə bir mələyin sevgisi od saldı, adı,
Günü də, Zöhrəni də göydə sərab etmədədir.

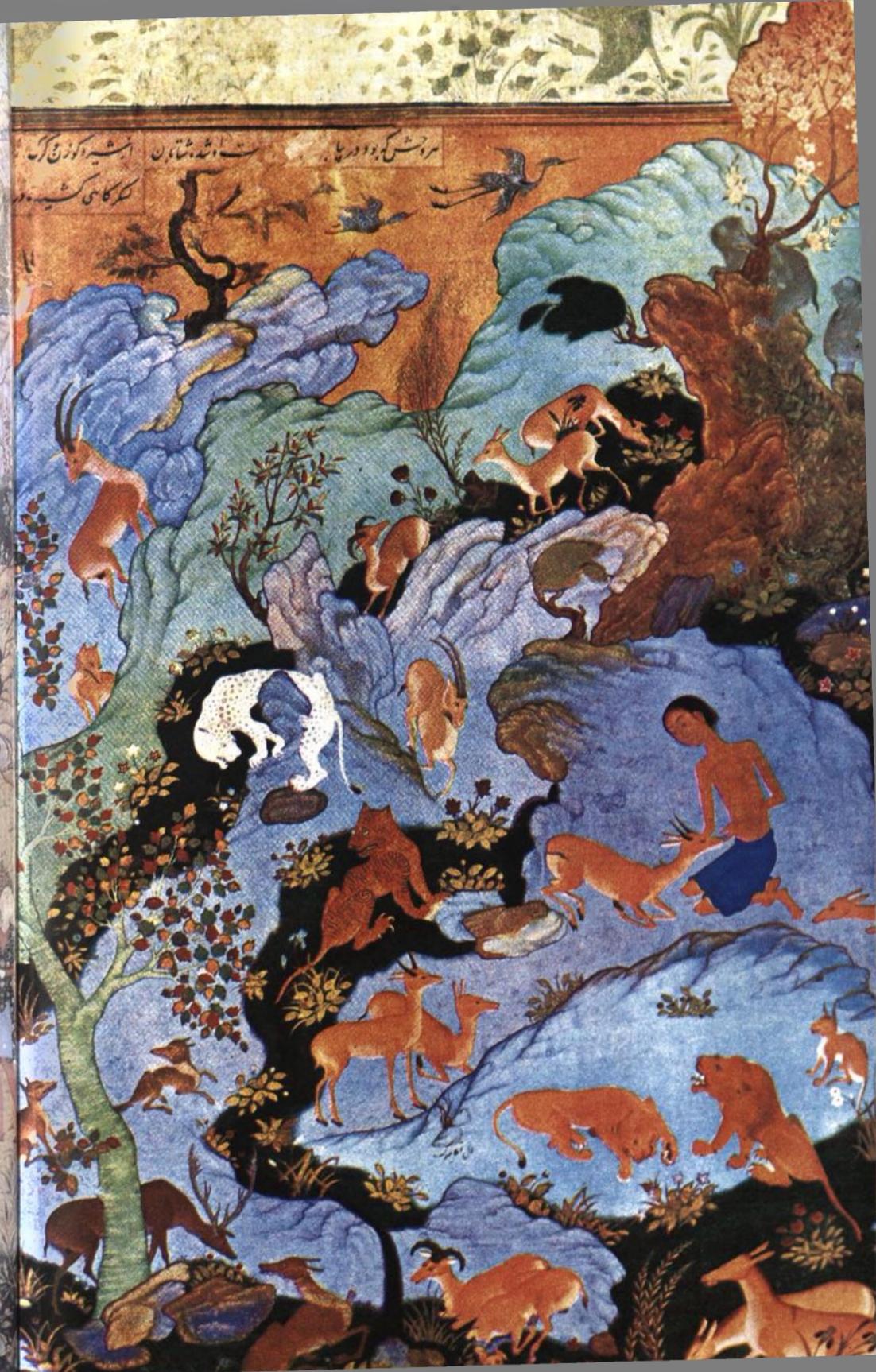
Onun eşq atəşi hər qəlbə girər, amma nədən,
Tək mənim qəlbimi atəşdə kəbab etmədədir?

Gözlərin baxdı mənə, söylədi: səbr et, səninəm,
Doğrusu, səbir edərəm, ömr şitab etmədədir.

Ahu gözlüləri yatmış zaman ovlar ovçu,
Əmr rüyadə şikar olmağa tab etmədədir.

Məsləhətdir, məni qovmaqdan isə versin əzab,
Yar bunu yaxşı düşünmüşdür, əzab etmədədir.

Gər Nizamini xəta isə həlak etdirmək,
Aşiqəm, yar məni öldürsə səvab etmədədir.

* * *

Gözüm aydın, gözümə surəti-canan görünür,
Mişki-ənbər saçaraq ətrlə əfşan görünür.

Allaha şükr edirəm, ey gözümün nuru, bu gün
Yar gəlib göz önünə, sərvə-xuraman görünür.

Ayrılıq zəhrini daddım, acı da olsa, vüsal
İki dünyayə dəyər, eylə ki, hicran görünür?

Səni bir dəfə görənlər güvənir eşqimizə,
Nə üçün gözlərin, ey dil, belə giryan görünür?

Eşqini canım ilə bəslədi birlikdə könül,
Onsuz, ey sevdiciyim, can evi viran görünür.

Ey sənəm, vəslin ilə, öylə ki, şad oldu könül,
Yırtdı qəm köynəyini, gül kimi xəndan görünür.

Şadlığından alışıb yandı Nizami, dedi ki:
«Gözüm aydın, gözümə surəti-canan görünür».

* * *

Gecə xəlvətə bizə sevgili yar gəlmiş idi,
Üzü aydan da gözəl nazlı nigar gəlmiş idi.

Tər axıb gül yanağından, bulud örtmüşdü ayı,
Onu düşmənmə qovub, könlü qubar gəlmiş idi?

Ona mən göz yetirib xəlvəti baxdım, baxdım,
Ovcunun ovlağına körpə şikar gəlmiş idi.

Uyuyub hər ikimiz rahat olub bir yaddıq,
Bəxtimin bağçasına güllü bahar gəlmiş idi.

Dedi: – Getmək dəmidir, söylə, nə istərsən yar?
Bir öpüş istədim ondan... yeri var, gəlmiş idi.

Ağlayıb getdi o yar, göz yaşı yandırdı məni,
Odlara yandı dilim sanki şərər gəlmiş idi.

Ey Nizami! – dedi – birdən ayılıb, gördüm o yox,
Demə rüyada bizə çeşmi-xumar gəlmiş idi.

* * *

O mişk tellərin sənin məzhəbi-dilbəri tutub,
O zülmkar qəmələrin rəsmi-sitəmkəri tutub.

Gül üzünü görən bəşər bağladı bel qul olmağa,
Canını azad eyləmiş, rütbeyi-çakəri tutub.

Bədnəzərin xətasına düşməyəsən deyə, səhər
Bir dua eylədim sənə, əldə o dəftəri tutub.

Layiqin olmasam da mən, yaş-quruma döz, ey gülüm!
Göz yaşım axdı sel kimi, gör ki, o hər yeri tutub.

Səninlə ilk dovda canı ucuz tutub, uduzmuşam,
Eyləmə eşqə hiylə sən, rütbeyi-davəri tutub.

Məsiha möcüzü kimi möcüzə göstərir ləbin,
Səni Nizami Gəncəvi eşqdə rəhbəri tutub.

* * *

Gecə keçmiş, mənə gəl bir məhi-taban ol sən,
Eşqinin həmdəmiyəm, süfrəmə mehman ol sən!

Dirilik çeşməsidir ləblərin, ey nazlı nigar!
Getməmiş canım əlimdən mənə canan ol sən!

Çatma gəl qaşlarını, aşiqə rəhm eylə bir an,
Gəl axıtma qanımı, can verəcək can ol sən!

Saralan çöhrəmə bax, dərddi sinəmdən tozu sil,
Çəkdiyim dərd ki sənindir, bəri dərman ol sən!

Nə qədər od olub odlar vuracaqsan canıma,
Bir saat məclisimə sünbüli-reyhan ol sən!

Kakilin¹ ay çətiri, mişk saçır züflərin,
Bir qulundur bu Nizami, ona sultan ol sən!

¹Kakul – saç, zülf

* * *

Nə gözəl, nə xoş gəlibdir belə daimi qəmin, yar.
Onu şadlığa dəyişməm, edirəm buna yəmin, yar.

Daha xoşdu cövrü yarın, buna sən nə cür baxırsan?
O şirin nəvazişindən daha xoş gəlir səmin, yar.

Mən oyam, bacarmasam da, sənə xidmətim olur çox,
Sən osan ki, etməyir heç mənə çarə bir əlin, yar.

Dedin: «istə vəsl məndən», «tələsir ömür» dedim mən,
Bu ömürlə vəslə yoxdur gümanım çatam yəqin, yar.

Sənə oxşamaz gözəllər, mələyim, tayın ki, yoxdur,
Ürək özgəni sevərmi, buna olgilən əmin, yar.

* * *

Pərvanə, söndür şəmini, gəldi çirağı-canımız,
Qan ağla, ey gülzar sən, açdı güli-xəndanımız!

Olmuş gecə meydan sənə, canan, mənəm qurban sənə,
Gəldi ey Hindistan sənə, fəğfuri-Türkistanımız.

Bir sərvdir qəddin sənin, cənnətdə yox bərabərin,
Sən bir ağa, mən nökrin, biz bəndə, sən sultanımız

Parlar yanağın şəmtək, pərvanə yandı sübhədək,
Biz təşnəyik, su ver içək, ey çeşmeyi-heyvanımız!

Lütf eylə bir, ey nazənin, Nizamiyə ol həmnişin,
Qət eylədin ollam sənin, bəs hardadır peymanımız?

* * *

Yenə meyxanəyə düşmüşdü güzarım bu gecə.
Kimsəyə çatmadı heç naləvü zarım bu gecə.

Bəlkə, yatmışdı hamı, meysatan əsla yox idi,
Ya ki, mən heç nə idim, tutmadı karım bu gecə.

Gecəyarısından ötüb, bəlkə, bir az keçmiş idi,
Bir hərif gördü: yanır odlara varım bu gecə.

Dedim: – Açıq bir qapını, – hər zə danışma, – dedi, – get,
Bu zaman möhkəm olar, bil ki, hasarım, bu gecə!

Bura müğlər evidir, burda hamı məst düşüb,
Bir şirin nəğmə, şərab, şəmi-nigarım bu gecə!

Nə var aləmdə onun cümləsi hazır burda,
Erməni, gəbr, müsəlman idi karım bu gecə!

İstəsən sən də müsahib olasan onlar ilə,
Hamının torpağı ol, ey dili-zarım, bu gecə!

Xidmət et doğru Əyazanə, Nizami, deyəsən,
Mahmudun məclisinə düşdü güzarım bu gecə?

* * *

Yol çətin, aləm qaranlıq – atını bir yanə çək,
Varlığı gəl bir zaman can mülkinə, vicdanə çək.

Qov könül bağça-bağından bu qara qarğaları,
İmtahan eylə, hüma quşlarını meydanə çək.

Könlümə oldunsa məhrəm, ey gülüm, aç pərdəni,
Hikmətin şərbətini al, başına mərdanə çək.

Əhli-ruh məclislərində heç zaman olma ağır,
Saqitək, iç al şərab, hər işini səhmanə çək.

Məşğul olma zərrəcə cənnət-cəhənnəmlə, saqın,
Əz cəhənnəm başını, bir də qələm rizvanə çək.

Gərçi ruh aləminin hikmətinə çatdı əlin,
Ərşi titrət, gərdişin iplərini məstanə çək.

Get qədəmsiz o yolu, dilsiz danış hər sözünü,
Baxmadan gör, surəti-peymanəsin gəl canə çək.

Ey Nizami, bu qədər əsrar ki, sən açmısan,
Anlayan yox rəmzini, bəsdir, onu pünhanə çək.

* * *

Ey güli-xəndan olan, sərvî-xuraman olan,
Ey mənə meyl etməyən, eşqim üçün can olan.

Fikrü xəyalimdəsən, can sənə təslim olub,
Hər nə edirsənsə et, ey şəhi-dövrən olan.

Hər nə qədər tutmayıb bil ki, yaxamdan əlin,
Zülfünü tərk eyləməz eşqinə qurban olan.

Atəşə yanmış dilin, sən ona su, sevgilim,
Ey ləbi baldan şirin, sevgili canan olan!

Şahlara tac Axsitan, göylərə qaldır məni,
Ey bu Nizami üçün sahibi-divan olan!

* * *

Vəslin həvəsi ömrümü son anə yetirdi,
Hicran qəminin xəncərini qanə yetirdi.

Karvansaradır qəmli könül eşq yolunda,
Bu dərd yatağı karvanı karvanə yetirdi.

Ömrün gəmisi ruzigarın dalğalarında,
Tufansız ötüb gör necə ümmanə yetirdi.

Tordan qutaran quş ki, qayıtmaz tora bir də,
Keçmiş ömürü kim yenidən canə yetirdi.

Bilsən niyə biz bilməmişik qədrini vəslin?
Çünki bizi bəxt, qəflətən ehsanə yetirdi.

* * *

Könlüm sitəminlə canə yetdi,
Ahım odu asimanə yetdi.

Ayrılmaram ölməyincə səndən,
Qəm xəncəri qəlbə, qanə yetdi.

Eşqi necə gizlədim cahanda,
Şurim o biri cahanə yetdi.

Karvan hələ çatmamış, yolunda
Köç növbəti gəldi, canə yetdi.

Gözlə, gələrəm dedin, Nizami!
Tez gəl ki, zaman o anə yetdi.

* * *

Mənimtək köhnə bir dostu neçin qəm-xar saxlarsan?
Var ol, əhsən deyir aləm, nə yaxşı yar saxlarsan.

Mənə xoşdur qəmim, canan, ona gəl dərman axtarma!
Sual etmə «Nədir dər-din?» əcəb bimar saxlarsan?..

Nə rəngdə sən olursan ol, səninlə mən varam daim,
Əgər təsbi-hə mayilsən və ya zünnar saxlarsan.

Səni mən dost sayırdım, sən məni düş-mən hesab etdin.
Səninlə fəxr edirdim, sən məni naçar saxlarsan.

Əgər olsa qəmim yüngül, sənin qüssən olar asan,
Necə ki, könlümə xoşdur, məni, dildar, saxlarsan.

Səni daim Nizami öz əziz cananı bilmişdir,
Rəvamı sən onu, böylə, sitəmlə xar saxlarsan?

* * *

Saçların dağınıqmıdır, dünyamı, ya karım mənim?
Zərrədən ağzımmı dardır, ya dili-zarım mənim?

Gecəmi, qəlbinmi, ya halımmı, ya xalın qara?
Bal şirinmi, ya ləbin, ya incə köftarım mənim?

Ayla gün parlaqmıdır, fikrimmi, ya ruyin sənin?
Taleyimmi tez dönən, rəyin, ya ruzigarım mənim?

Səbrim azmı, ya gözəllərdə vəfa, ya səndə şərm?
Hüsnün artıq, ya bu hədsiz qüssəm, azarım mənim?

Gözlərim çox qan tökür, şahın qılıncı, ya fələk?
De, qılınc kəskinmi, qəməzən, ya ki, bazarım mənim?

* * *

Sərxoşluq edən dövlət, huşyar olacaq bir gün,
İllərcə yatan bəxtim, bidar olacaq bir gün.

Qalmaz bu qapı bağlı, var hər gecənin sübhi,
Dilbər belə heç qalmaz, dildar olacaq bir gün.

Əğyarımı cananım oxşarsa bu gün, əlbət.
Bu sevgili gözlərdə o xar olacaq bir gün.

Mən kafəri-eşq oldum, bildim ki, bu dastandan,
Boynumda onun zülfü zünnar olacaq bir gün.

* * *

Eşq der: «At Kəbəni, gəl talibi-bütxanə ol!»
Əmr edir canan ki: – Aşiqsən əgər, divanə ol!

Eşq zəncir istəməz, azad yaşar hər qeyddən,
Sən ki, eşqə aşinasan, hər şeyə biganə ol!

Danə ol qəm quşlarına yar kuyində, könül,
Vəsli-yarə yetməyə, şəmə dolan, pərvanə ol!

Sərvi-azadi gəzib, vurma bəzək nərgizlərə,
Hökmrana bəndə ol, gəncinəyə viranə ol!

Söylədin, sirr kasəsindən içmişəm, nuş et, nolur,
Getmə gəl yar kuyinə, getsən əgər mərdanə ol!

Zərrə idin bir zaman, dön indi də bir xurşidə,
Tor idin sən quşlara, gəl, ey gözəl, bir danə ol!

İstəsən canan yanında bir gün olsun söhbətin,
Sən də dillərdə Nizamitək çalış, əfsanə ol!

* * *

Xoşa ol canə ki, can rahət eylər,
Nə dərviş, bəlkə, sultan rahət eylər.

O şuxə qismət olsun qoy gözəllik,
Ləbin dişlərkən insan rahət eylər.

Nə xoş mətbəx, nə artımlı qazandır.
Ki, dövətsiz o, mehman rahət eylər.

Peşimanlıq bütün ömründə görməz,
O kəs ki, bir pərişan rahət eylər.

* * *

Edərsə aşiqi cahil məzəmmət,
Ona qiymət verər ariflər əlbət.

Cahanda eşqdən başqa nə varsa,
Kədərdir, qüssədir, qəmdir nəhayət.

Hər ağlar gözlüyə aşiq deməzlər,
Üzündə aşiqin vardır əlamət.

Başından keçməyən aşiq deyildir,
Cəsərət istər aşiqdən məhəbbət.

Kimin ki, var cahanda böylə yarı,
İki aləmdə eylər istirahət.

Ey aşiq, keç başından yar yolunda
Dağılsın qoy başından dərdu möhnət!

* * *

Sənsiz ölürəm, nigar, tez gəl!
Ömrüm başa yetdi, yar, tez gəl!

Fəryad ki, hicrində könül qan,
Qaldım qəm əlində zar, tez gəl!

Şadlıq gətirir, nə xoşdu qəmzən,
Məntək bir əsiri var, tez gəl!

Oxla məni, qaşının kəmanın
Vəsməylə uzatma yar, tez gəl!

Qəsdin can isə, gəl al bu canı,
Səndən deyiləm kənar, tez gəl!

Səndən bizə yoxsa çarə, söylə,
İncitmə, bitib qərar, tez gəl!

Etdi sənə can fəda Nizami,
Al, et bizi bəxtiyar, tez gəl!

* * *

Üzün müştəqiyyə, ey dust, nədən bir an görünməzsən?
Sənə bəndə mənəm, söylə, kimin sultanı oldun sən?

O gözlər gül camalinlə ləbinçin şahidimdir, yar,
Divan etsən özünsən bil, mənə həm şahid, həm düşmən.

O hüsnə aynadan baxsan, inan ki, qısqanar könlüm,
Onu pünhan tut, ey canan, amandır, yad nəzərlərdən.

Nə ənbərdir o zülfün ki, səbadən gizlidir sirri,
Onu tutduqca sən pünhan səba görmək dilər hərdəm.

Sənin ki, asitanından həyat adlı sular çağlar,
Sulansın keçdiyin yollar, gül açsın gül qədəmlərdən.

* * *

Hüsnün gözəl ayətləri, ey sevgili canan!
Olmuş bütün ələmdə sənin şəninə şayan.

Gəl eylə inayət, mənə ver busə ləbindən,
Çünki gözəlin busəsidir aşiqə ehsan.

Sordum ki, «könül hardadır» aldım bu cavabı
«Heç sorma, tapılmaz onu axtarsa da, insan».

Rəhm eylə, deyib, sel kimi göz yaşımı tökdüm
Kim, qanım ilə əl yuma, ey afəti-dövrən!

İnsafın əgər varsa, açıq de, bu Nizami,
Sənlə necə rəftar eləsin, ey mahi-taban?

Gəl söylə, cavabın nə olar, sorğu zamanı,
Əhvalımı səndən soruşarsa Qızıl Arslan?

* * *

Sən hələ, bax, nocavansan, mən dəyişdim çox yaman,
Sən gözəlləşdin, mənimsə gəncliyimdən yox nişan.

Sən kimi bir nobaharla sanma təgyir eyləməz,
Bağü-bağçam, hər nə var soldurdu bir badi-xəzan.

Sən Xəlilsən, mən odam, qarşında neçin sönməyim?
Mən ölüm, sən arzuntək ömr elə hər bir zaman.

Sən şikəst sandın məni, düzdür, şikəstəm, bəndəyəm,
Sən bilən qəlbdir bu qəlb, sən gördüyün candır bu can.

Sən bizi fərmanla yox, insafla dindir, sevgilim,
Lütfünə, insafına yalnız özünsən hökmran.

Qulluğunda qul kimi durmuş Nizami, rəhm elə,
Hər iki dünyadə könlüm səndən olsun kamiran.

* * *

Bu gecə yatmaq nədir, xoşdur kef etmək sübhədək,
Başqa gün mümkün yatıb məqsuda yetmək, sübhədək.

Gah səni canə çəkib, gah da göz üstə, ey nigar,
Gah sinəmdə, gah könüldə, yer düzəltmək sübhədək.

Bir badamdır gözlərin, şirin şəkərdir ləblərin,
Aşiqə xoşdur səninlə işrət etmək sübhədək.

Ayrılıqdan mən dünən qəmlər yedim, olcaq gecə
Başıma vəslin bu gün tac qoydu gerçək, sübhədək.

Canı qurbanın dedim, indi sənindir ixtiyar,
Nəqş vur, meydan oxu, nərd oyna mərdtək sübhədək.

Zülfünü bük tövbətək, şamə kimi gəl buse ver,
Tövbəni zülfün kimi sındır da, mey çək sübhədək.

Gəl bu axşam lütf elə, dinlə Nizami şeirini,
Qapını bir kimsə açmaz, baxma, göz çək, sübhədək.

* * *

Bilməm, nə töhfə, mən qul, o sultanə göndərim?
Layiq deyil ki, canımı cananə göndərim.

Ey dust, istədim eləyəm bəxş könlümü,
Etdim həya ki, zirəni Girmanə göndərim.

Ey xacə, məsləhət elə, Allah rizasına,
Murəm, nə töhfə, söylə, Süleymanə göndərim?

Yoxdur mətəimiz ki, ola yarə layiqi,
Dərviş ikən nə həzrəti-sultanə göndərim?

Yanmış sinəmdə yoxdu birər arpa danəsi,
Viranədir bu kənd, ona mən nə göndərim?

Bayram yetişdi, xəstə bu canımla bir deyin,
Bilməm nə qurban ol şahə, qurbanə göndərim?

Yoxdur, Nizami, yaxşı əməl səndə heç, səba,
Yaxşı əməl deyə nəyi mizanə göndərim?

* * *
Düşüb eşqinlə bir sevdəyə, ey gül!
Apardım sırımı səhrayə, ey gül!

Sənintək fitnədən aldım silahı,
Odur düşdü başım qovqayə, ey gül!

Nədəndir səndə zərrə mərhəmət yox,
Qəmindir eşqimə bir sayə, ey gül!

Mən aşiqkən, əbəs sən qan tökürsən,
Atırsan aşiqi tənhayə, ey gül!

Məhaldır vəslinə yetmək bu gün ah...
Dikilmişdir gözüm fərdəyə, ey gül!

Nizamiyəm, gözümdən gövhərimi
Xəractək vermişəm dəryayə, ey gül!

* * *

Ey nigarım, könlümü çaldın, füsunxan olma gəl!
Sən məni lal eylədin, bəsdir, zəbandan olma gəl!

Sən könül almaqla etdin, qıl nəzər, hər qəlbi şad,
Qorx bu məhrumun canından, qatili-can olma gəl!

İzn ver, ta bir zaman seyr eyləyim gül hüsnünü,
Sanma ki, bir oğruyam, artıq, nigahban olma gəl!

Bağladım bel xidmətində zülfünə bir murtək,
Muri qarət eyləməkdə bir Süleyman olma gəl!

Öylə ki, sürətlə ol sərxoş qayıtdı məclisə.
Badə ver sən bu Nizamiyə, girancan olma gəl!

* * *

Yaxşı bir söz degilən, ta şəkər ərzan olsun,
Yaxşı əl tut ki, sitəm, dərdü-qəm asan olsun!

Qorxuram ki, verəsən dadımı öz qəlbindən,
Böylə söz, bəs böylə vədə necə payan olsun?

Oxşayıb acizi hər an belə istər dilbər,
Tez cəza hökmü verib, gec də peşiman olsun.

Ey pəri üzlü, Nizami səni gözlər, gəl, gəl,
Gəl, qarışqa evi bir mülki-Süleyman olsun!

* * *

Fəxr elə yar ki, barını çəkirəm,
Saf ürəkdən qubarını çəkirəm.

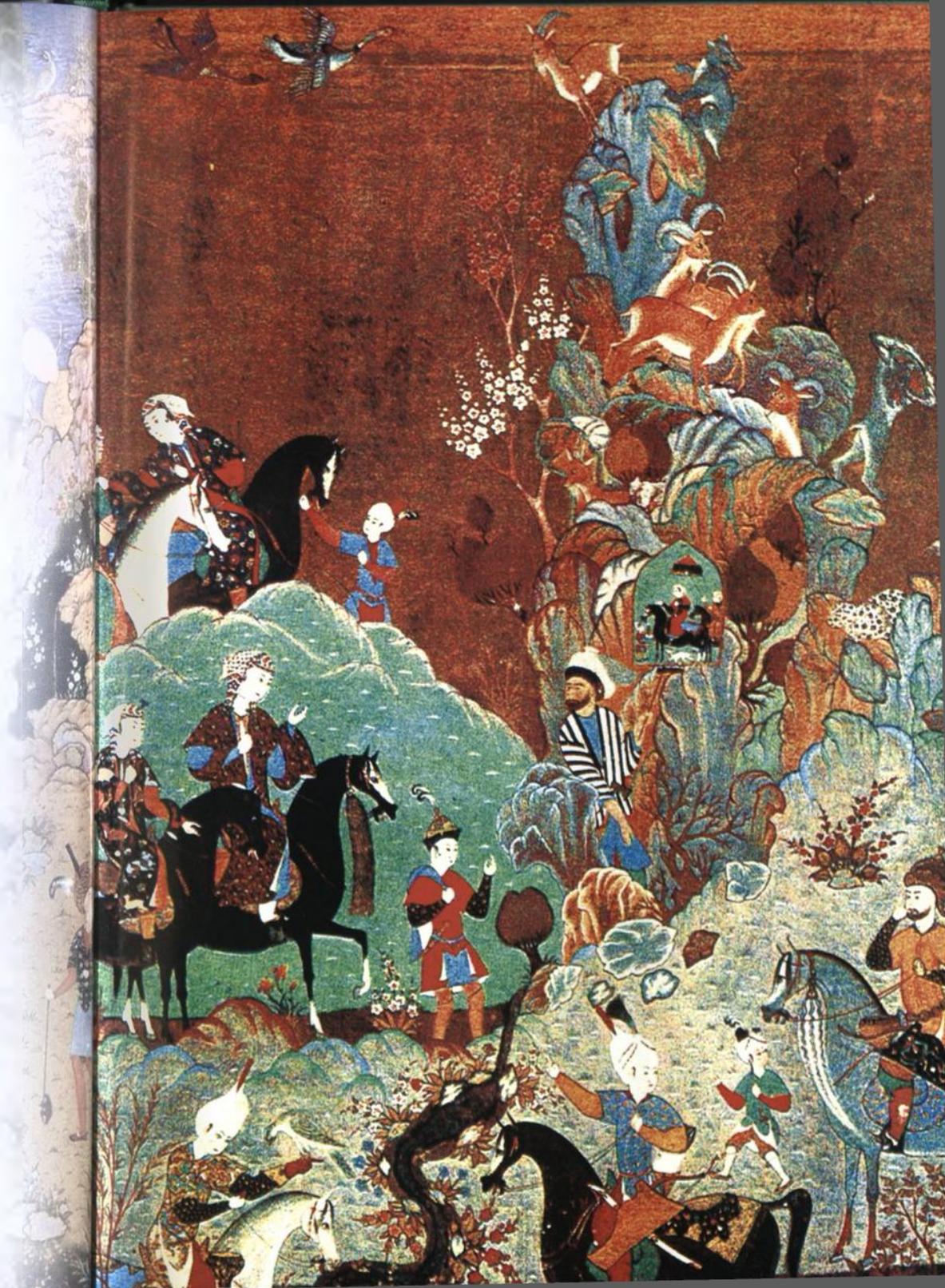
Sərxoşam, bir şərəbdır eşqin,
Bu səbəbdən xumarını çəkirəm.

Mən zəlili kənara atma, gülüm,
Səni ağuş baharıma çəkirəm.

Ruzigarım keçirsə cövrinlə,
Ürəyindən o narını çəkirəm.

Qoyma solsun çiçəklənən əməlim,
Hər zaman intizarını çəkirəm.

Bülbüləm mən, Nizami, gülşəndə
Gülümün ahu-zarını çəkirəm.

* * *

Görün, önündə aşiqin şiri necə şikar edər,
Pələng kimi cavanları, bir anda biqərar edər.

Çəkib də kirpiyindən ox, o əyri yayda saxlayır,
Nə işdi ki, vurulmamış bu qəlbim ahu-zar edər.

Alıb ləbin sorağını, dağıtmışam libasımı,
Görün, bu mey nə meydi ki, içilməmiş xumar edər.

Dedim o daş ürəklidən vəfa görüm, nə çarə ki,
Mənim bu şişə könlümü, ələmlə səngsar edər.

Şəbin visalı hər səhər alışıdır xəyalımı,
O hər gecə bu könlümü, görün, nə tarü-mar edər.

Xəzinədirsə möhnətin, xərəbələrdə məskən et,
Qərarsız könlüdə, sor, nədən qəmin qərar edər?

Nə qədər zalım olsa da, Nizami, əl götürmə sən!
Gül istəyən cəfa çəkib, tikanla ruzigar edər.

* * *

Afərin hüsnünə, mən bir belə dilbər istərəm,
Gecələr şəm yanar, sən kimi gövhər istərəm!

Od ləbin, ud xalın, hər biri şəkkər kimidir,
Valehəm onlara mən, bir belə məcmər istərəm!

Duzda çox ləzzət olar, amma ki, şirin olmaz,
Duzlusan, həm də şirin, sən kimi şəkkər istərəm!

Sənin eşqinlə töküüb, hər iki dünyanı bu gün,
Bir qədəhdən içərəm, mən belə sağər istərəm!

Mişk zülfün nə gözəl, aləmə ənbər dağıdır,
Gör nə xoşdur, gözəlim bir belə ənbər istərəm!

Bağladın zülfünə qultək bu Nizamini özün,
Söyləyir zülfün ucu, bir belə çakər istərəm.

* * *

Diləyirdim mənə sən bir gecəlik yar olasan!
Əhdi, peymanı tutub, əhdə vəfadar olasan!

Gözlərin yadları gördükdə gülür nərgiztək,
Bir tikandır mənə qəmzən, nola, qəmxar olasan!

Dostluğundan demişəm mən, neçə düşmən eşidib,
Məni əğyarə xəcil etsən, özün xar olasan!

Mənə dost ol, nə zərər, düşmənim olsun aləm,
Kimsədən qorxmaram, ancaq ki, düz ilqar olasan!

Sən nə quşsan, sına yım mən nə sayaq, söylə, səni,
Hamı bir öylə könül bəndü giriftar olasan?!

Şəhər əhli sən in eşqində Nizami kimidir,
Nə rəva Axsitana munisi dildar olasan!

* * *

Soruşdun halımı, məmnunəm, ey dust!
Ciyər parə, ürək pürxunəm¹, ey dust!

Gəl aşıqlıq sözün məndən kənar et.
Sən ol Leyli, ki mən Məcnunəm, ey dust!

Əlindən eylərəm fəryad, fəryad,
Bu fəryadla günü əfzunəm, ey dust!

Sevənlərlə, eşitdim, mehribansan,
Mən onlardan məgər birunəm, ey dust!?

Yıxılsan, söylədin imdadə gəlləm,
Yetiş ki, indi mən dilxunəm, ey dust!

Nizami şeir ilə dil açdı, heyhat,
Səni heç tutmayır əfsunum, ey dust!

¹Pürxun – çox kədərli

* * *

Canımı aldın, əcəb karin var.
Qeyri bir yerdə də bazarin var?

Çoxdur aşıqlərin, ey nazlı pəri,
Məndən olmaz, belə bidarin var.

Gül üzündə o siyah zülfünlə
Yar bəla adlı, bəla yarın var.

Vəslə çatdır bu Nizamini, gözəl,
Nə əcəb, aşıqi-dildarın var!

* * *

Mənim ox qəlbimə dəymiş, gözüm pürxun, nədəndir?
Özün qəlbimdəsən, nəqşən olur birun, nədəndir?

Bu dünyədə mənim ancaq yeganə istəyim var,
Bəşər bir qəlbə sahibdir, belə şəbxun, nədəndir?

Fəzayi-eşqdə pərvaz bərabər etmişik biz,
Sənin mehrin gödək, eşqim mənim əfzun, nədəndir?

Tutardın dost məni əvvəl, nədən mehri unuttun,
Bu düşmənlük nədən doğdu, kənar oldun, nədəndir?

Şəfa qıldım bütün naçar ürəklər harda varsa,
Nizamiyə çatıb növbət, cəfa qıldın, nədəndir?

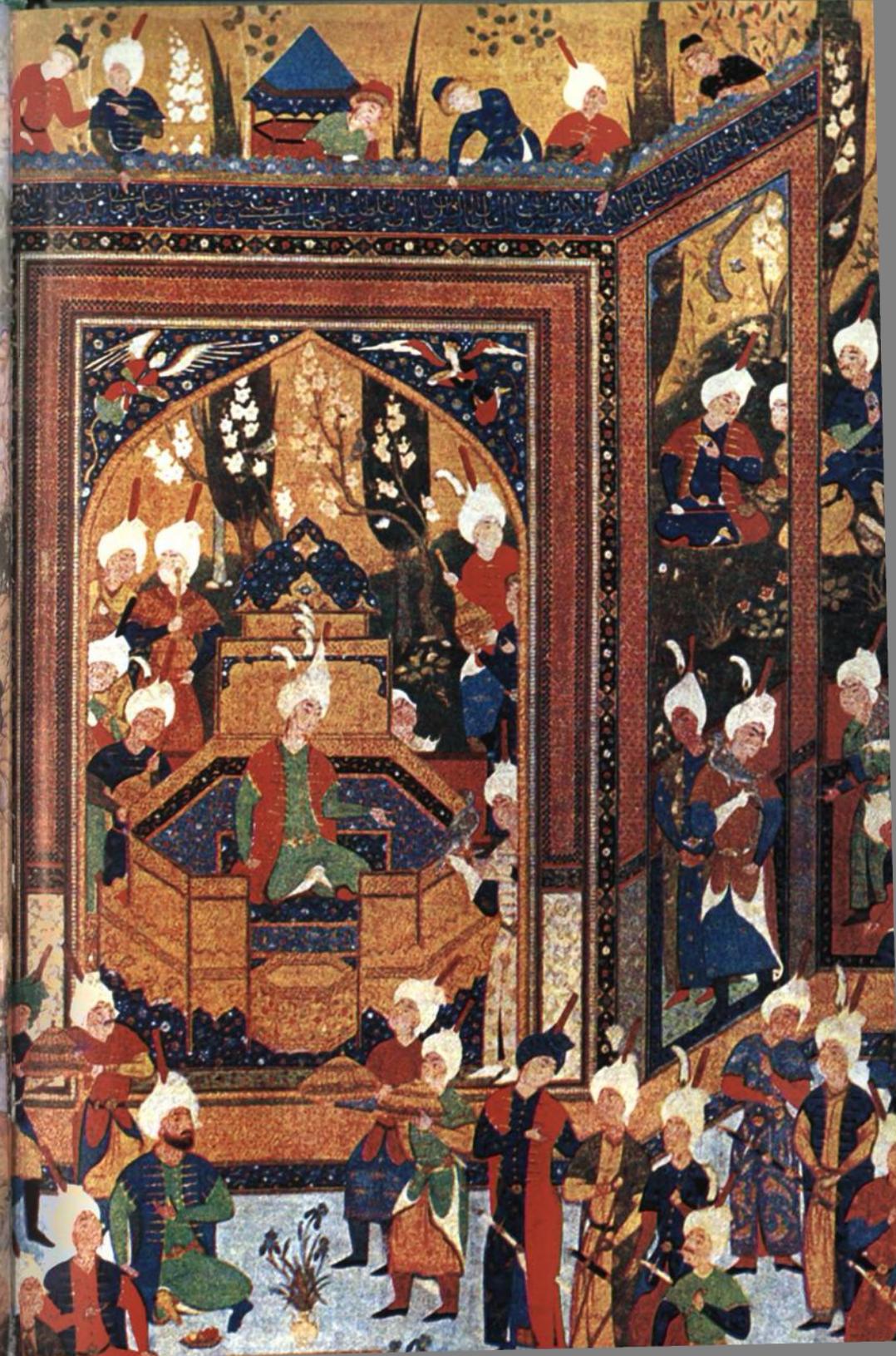
* * *

Ey şux, bu gün naz qapısını raz ilə açdın.
Gül xirməninin bəndini min naz ilə açdın.

O sirr ki, dünyayə nihandı, sənə açdım,
Bir-bir hamısını qəmzeyi-qəmmaz ilə açdın.

Qəsdin məni rüsvay eləməkdirmi cahanda?
Bu qəmzeyi-qəmmazını avaz ilə açdın.

Dərgahi Nizamiyə nədən bağlamısan sən?
Vaxtilə onu şiveyi-tənnaz ilə açdın.

* * *

Hər gecə tədbir görür könlüm sənin hicranına.
Sübh tezdən bənd olur eşqin şirin sultanına.

Könlümü verdim sənə, mən-sən ki, bir can olmuşuq,
Başqa bir can varmı, yetsin başqa bir cananına?

Günləri bayram kimi şirin keçər baxsan, gülüm,
Sübh tezdən sən nəzər salsan əgər qurbanına.

Varmı cürət, qaldıram şəmşir səntək atlıya,
Başım üstə tutmuşam, vur zərbəni qalxanına.

Məclisində mən kimi mehman gərək daim sənin,
Gövhəri töksün üzə, qəsd eyləsin öz canına.

Sən ciyər didməkdən əl çək, ey pəri, et imtina,
Yoxsa qərq eylər səni bir gün ciyər öz qanına.

Gözlərimdən sel kimi tökdüm ciyər suyun bu gün,
Ta Nizaminin qubarı qonmasın eyvanına.

* * *

Nazlı yarım, camal göstər, bu gün gülzar arzılamam,
Dodağından gəl busə ver, təzə nubar arzılamam.

Qəribədir, vüsalının bağçasında xar görməmiş,
Ətir saçan, təravətli güllü gülzar arzılamam.

Səccadəmi, dəstarımı girov qoymaq fikrindəyəm,
Mey istəyir, çünki ürək, bir də qumar arzılamam.

Somiyədə sofilərdən əsla sədaqət görmədim,
Səhər tezdən şərab içmək, xumar-xumar arzılamam.

Bir əlimdə piyalədir, bir əlimdə yarın zülfü,
Rüsvay olub gəzmək üçün, mən bir bazar arzılamam.

Amma məni ayaqlayıb, vurub ikiəlli başa,
Rəqs etməkçin bir dövrdə mən ehrsarlar arzılamam?

De, mədrəsə kəndarında çoxmu qoyum baş torpağa?
Gəzib kafər məbədini, quru divar arzılamam.

Dostlar hamı dönük çıxdı, əqrəbsüfət oldu bu gün,
Onlardansa, mən söhbətə xallı şahmar arzılamam.

Eşqə düşüb könül vermək, əlindədir hər aşiqin,
Gözəllərlə ürəyimi mən bərqərar arzılamam.

Hicranının acısından canım gəldi dodağıma,
Ləlindən busə bəxş elə, mən şəkərbar arzılamam.

Busə almaq dodağından Nizaminin həyatidir,
Cahandar şah, kərəm eylə, muradım var, arzılamam.

* * *

Ruhanilər qibləsi oldu, bu tərsayə bax!
Hanı müsəlmançılıq, ol büti-zibayə bax!

Qibləm onun gül üzü, gün sə onun qibləsi,
Surətinin qibləsi şölə saçır ayə, bax!

Açdım o büt önündə mən də bu səccadəmi,
Gör nə vuruldum bütə, mən kimi rüsvayə bax!

Kilsə bu dövrlərdə həmdəm olur çeşməyə,
Çeşmə ürək qanımdır, göz yaşı dəryayə bax!

Qırx il olur zahidəm, aləm aşkar bilir,
Xəlvəti kafir oldum, indi bu sövdəyə bax!

Ötən gecə çalmışam həlqəsini kilsənin,
Xaç mənə vermiş cavab: – Rahibi-şeydəyə bax!

Nəğməyi-Davud kimi ucaldı zəngin səsi,
Mülki-Süleymani gör, bir belə kilsəyə bax!

Zülfü çəlipa gözəl etdi məni bütperəst,
Düşdü pərişan halım şöhrəti dünyayə, bax!

«Nədən dönübdür dedim, kilsəyə kəbə?», dedi:
– Gənc evi viranədir, Nizami, mənaya bax!

* * *

Səni agah edim, dinlə, mənim ömri-təbahimlə!
Bizə qoy etməsin çövrü, danış çeşmi-siyahinlə!

Əgər ayinədə görsən məzəmmət eyləməzdin heç –
Mənimtək sən yaxın olsan, özün öz ruyi-mahinlə.

Fəraqi ver mənə, canan şirindir eşqü hicranlar,
Sənə mən pasiban oldum müdam dəryayi-ahimlə.

Səni çün arxa bildim, mən əzəldən, yaxşı düşməz ki,
Aparsam gər pənah qeyrə, vida etsəm pənahimlə.

Düşübdür Yusifi-könlüm dərin çahi-zənəxdanə,
Xilas eylə bu dustaqdan onu Yusif, pənahinlə.

Quruyar nafətək birdən, tənimdə dövr edən al-qan,
Ona bir dairə çəksən əgər çeşmi-siyahinlə.

Dilim laldır xəcalətdən, yazılmış, bax, budur ərzim:
Sənin lütfi-kərəminlə mənim üzri-günahimlə.

Nizami müntəzir qultək, dayanmışdır hüzurunda,
Çavuşun mərhəmət qılsın, görüşüm qibləgahimlə.

* * *

Cavanlıq köç edər, qoyma, gedər əldən, zaman keçsin,
İnanma, bir daha burdan qəribi-karivan keçsin.

İtən gənclik soraqilə qocalar yer süründükcə,
Büküldü bel, bu mümkünmü ömür daim cavan keçsin?

Əziz ömrü şirin tut ki, keçər, bərbad olar, qafil!
Qədr bil, vermə gəl əldən həyati-cavidan keçsin!

Canı can verib alsaydın bilərdin qədrini şəksiz,
Bilərmə oğru mal qədrin, ələ yaxşı-yaman keçsin.

Nə qəmlərdən qəm əksilməz, nə bir nöqsan tapar şadlıq
Günün istər qara keçsin, ya istər şadiman keçsin.

Nizami, varsa eşqin coş nəvayi-ərgönun ilə,
Əlində saqinin gəlsin şərabi-ərgvən keçsin!

* * *

Ey qibleyi-canım, dəxi meyxanədən əl çək!
Ey dini sevən, gəl rəhi-biganədən əl çək!

Qəlbimdəki şəmim kimi yan, canıma nur saç,
Fırlanma əbəs, adəti-pərvanədən əl çək!

Canü dilimi almısan, ey pərdənişin yar,
Bipərdə danış, pərdəyi-kaşanədən əl çək!

Meyxaneyi-eşqində ki, məstanə yıxıldım,
Sərməstləri qovma bu meyxanədən, əl çək!

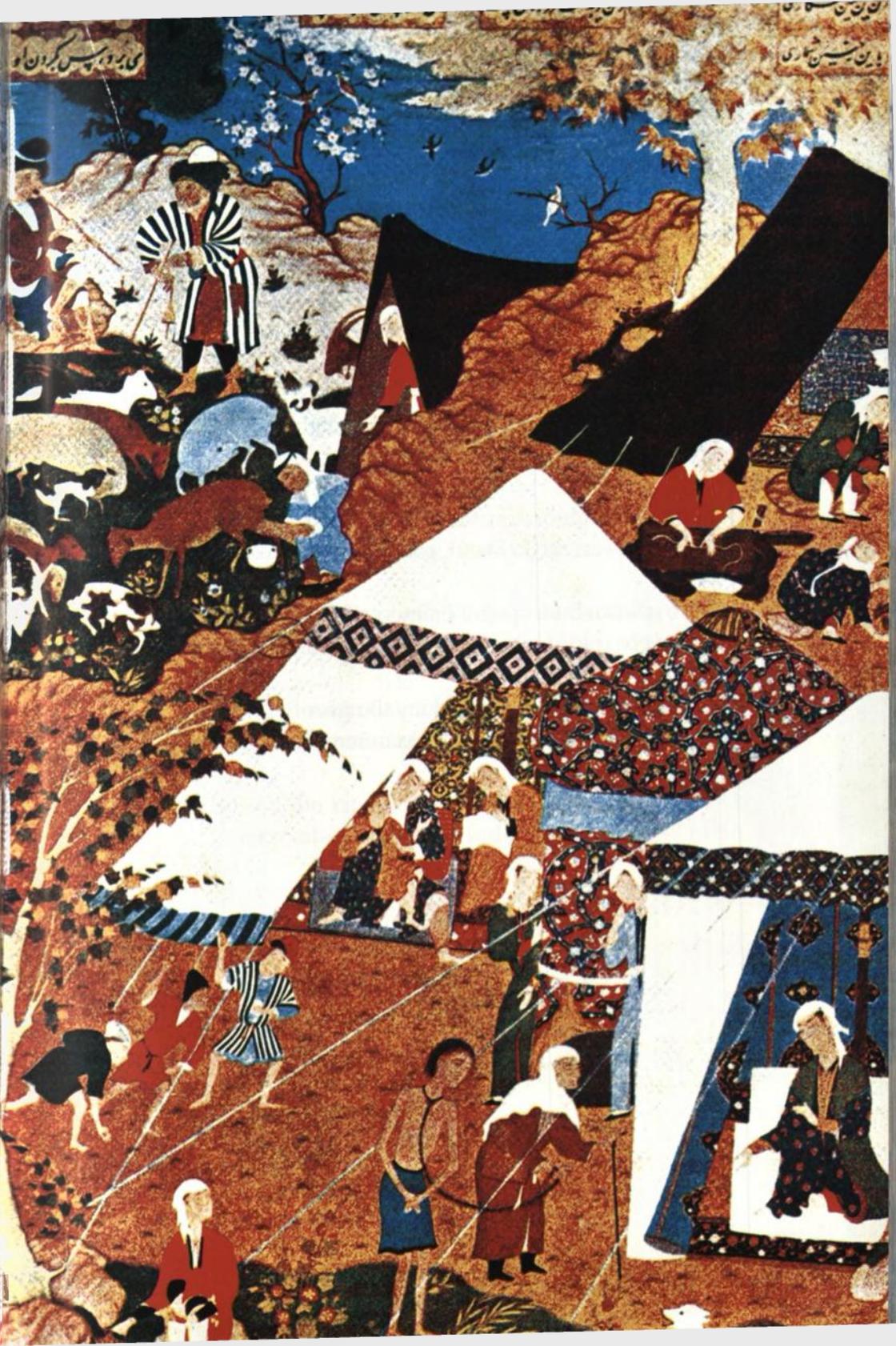
Ya gül kimi al rəngimi, ya ətrimi qaytar,
Ya quş kimi sal damına, ya danədən əl çək!

Şahin kimi məskən sənə şahlar əli olmuş,
Qovma iki-üç qarğanı viranədən, əl çək!

Məstəm sənin eşqində, vüsalınla ayılı gəl,
Qarə qulunam, şiveyi-türkanədən əl çək!

Əfsanə deməzlər, gözəlim, sübh açılında,
Sübhün açılıb, sən dəxi əfsanədən əl çək!

Çox söyləmişəm, söyləyirəm bir də, Nizami,
Can qoy rəhi-eşqində, bu peymanədən əl çək!

* * *

Xərab oldu könül mülkü, nigarım, eylə bir şəfqət,
Apardı gənci biganə, gözətçi eyləməz qeyrət.

İtibdir karivan gözdən, bu çöldə qalmışam tənha,
Nə köhlən var, nə də öncül, qədəm atmağa yox qüdrət.

Yatıb qaldım bu torpağın önündə sübhədək, yarəb,
Əcəb yoldur ki, bir töhfə bizimçün olmayır qismət.

Nizami, tapmışan artıq bu dünyadə gözəl günlər,
Köçüb getmək gərək burdan, qazan sən yol üçün sərvət.

* * *

Etdi qəmin, nigarım, ömrüm boyu əziyyət,
Çatmış səmayə ahım, bəsdir mənə bu zillət.

Dırnaqlarım töküldü bu sinəmi didməkdən,
Ötdü bıçaq sümükdən, yoxdur canımda taqət.

Gizlətmək olmaz əsla sövdanı bu cahanda,
Başqa cahana çatmış haqqında, bil ki, söhbət.

Könlüm sənə dalınca düşmüş yola nə vaxtdır,
Heç karivan onunçün bir eyləməz hidayət.

Söz verdin ki: «Nizami, vəslim olar müyəssər».
Canan, tələs, gəl indi ta əldə var fürsət.

* * *

Kimdir deyil, deyirsən, indi cahanda bədbəxt?
Bir yermi var ki, orda yaymaz fələk əsarət?

Ziynət verib, de, harda bir taleyə gəlintək,
Bu ayinəyə bənzər, doqquz üzüklü xilqət?

Aləm bu isə, gördük, yoxdur onun üzündə
Bir zərrəcə sədaqət, bir zərrə nur, şəfqət.

Dərdi, qəmi nə varsa fərz eylə olmayıbdır,
Öylə düşün ki, yoxdur aləmdə böylə möhnət.

Bəslər fələk göbəkdə müşk ilə ənbər, ancaq,
Ta sıxmayınca olmaz onda elə lətafət.

Müşk ilə doldurarsa dövranı bu zəmanə,
Var müşkünün üzündə mütləq qandan işarət.

Tərk eylə bu cahanı, bəsdir daha, Nizami,
Bu əqrəbdən bu tasma sən gözləmə səadət.

* * *

Ömrün boyu hal tutmağa sən etmədin adət,
Ey kaş tapasan halımızı sormağa fürsət.

Məntək neçə xırmanı yanan var qəmin ilə,
Şəfqət eləməkçün edirik min dəfə minnət.

Bütخانədə, həm Kəbədə sənsən bizə məbud,
Hər yerdə səninçün edirik, bil ki, ibadət.

İncirsən əcəb ki, səni mən seyrə dalanda,
Sən də baxıb əğyarə mənə vermə əziyyət.

Yüzlərlə qəzəl söylədi mədhində Nizami,
Daş qəlbin əcəb eyləmədi onlara rəğbət.

* * *

Qəm yemə, bir yar var, axır sənə qəm xar olar,
Görsə ki, tənha qalıbsan, yar olar, dildar olar.

Nurlu bir tale dilərsən, yatma sən ta sübhədək,
Heç nə çatmaz yatmışa, tale ayıqla yar olar.

Sən hümasan, sərçələr xırmanlara çəksin hücum,
Sən ki salımsən, dəvayə möhtac o bimar olar.

Burda şahlar cəng edir, sən tirbarandan qorun.
Toyda əllər məclis içrə nazla şəkərbar olar.

Balda milçək batdı, yaxdı şəm də pərvanəni,
Kisəni tərrar apardı, dərdmənd əyyar olar.

Yol əgər yoxsa sərayə, qəm yemə, eyb eyləməz,
Şah ova çıxdıqda ancaq itçilər sərdar olar.

At qədəm bir dəm Nizami, tərək elə nakəsləri,
Ta gərək bir kəs nə vaxt bu ölkədə salar olar.

* * *

Saqi, nə yatıbsan, dur, mey ver ki, bahar gəldi,
Tale yenə iş üstə, köksündə vüqar gəldi.

Bir danə vəfa toxmu əkmışdim o gülşəndə,
Gül açdı haman danə, gülüzarinə bar gəldi.

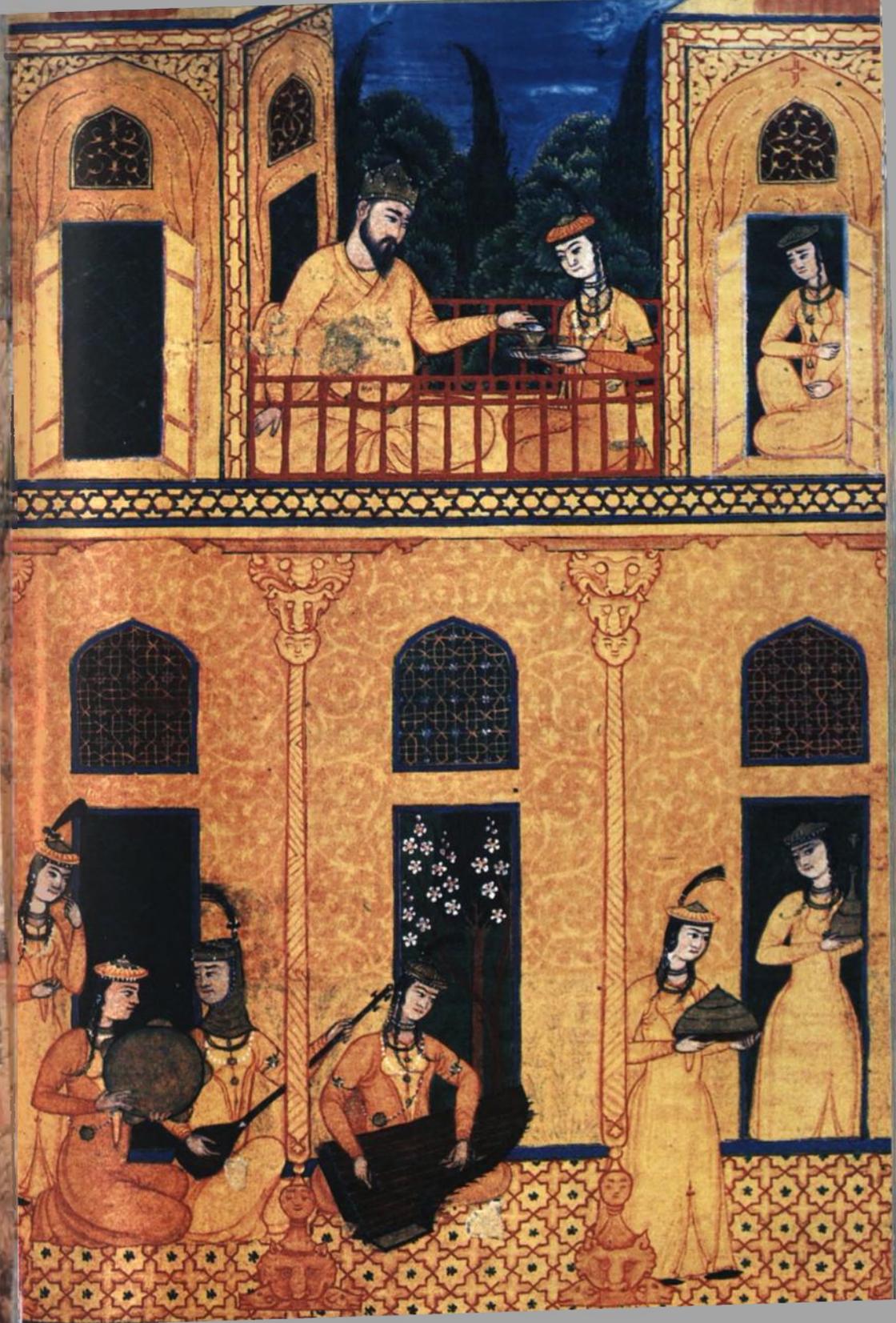
Səpdi su ciyər çeşməm, könlün bağı gülləndi,
Bir böylə gözəl bağə nazilə şikar gəldi.

Solmuşdu, qarışmışdı min dərd ilə əhvalım,
Dirçəldi küsən könlüm, səbr ilə qərar gəldi.

İqbal nə gözəl gəlmiş, bundan da gözəl olmaz,
Qulluqda durub bəxtim, didarına yar gəldi.

Bütlər şahı hazirdir, şahlar şahı hazirdir,
Gövhər belə nurani, nərgiz də xumar gəldi.

Şükr eylə, Nizami, gəl tufanlar arasından
Bəxtin gəmisini çıxdı, fəthilə kənar gəldi.

* * *

Etmə gəl öz kamını bir böylə virandan tələb!
Etmə mətləb qönçəsin sən bağlı dövrandan tələb!

Qanə ol, səbir eylə, ac qal, mərdlik eylə dəhrdə,
Etmə əsla sən çörək bir qeyri-insandan tələb.

Qanə düşmüş könlünü xar ilə bir cür şad elə,
Eyləmə ömrün boyu bir lalə Nemandan tələb.

Sıxma köhnə paltarınla heç zaman sən qəlbini,
Tazə paltar istəmə, sən etmə nadandan tələb!

* * *

Röyadə mən cənnət şamın can içrə rəxşan tapmışam.
Ol şamə yüz pərvanəni bir anda qurban tapmışam.

Axtardım ətrin-ənberin, gördüm cəlalın sərvərin,
Hüsnündə tale məzhərin, xanəmdə mehman tapmışam.

Müddətdi eşqi-ləb deyə, axtarmışam yarəb deyə,
Zülməti-şəbdə sevgiyə bir abi-heyvan tapmışam.

Böylə eşitdim, ol sənəm hüsnü-vəfanı qıldı cəm!
Gördüm cəmalın bircə dəm, bildim ki, ümman tapmışam.

Yorğun adam yatmaq dilər, təşnə suya çatmaq dilər,
Ay çeşməsi batmaq dilər, hüsnündə taban tapmışam.

Söylədilər ki, neyşəkər daim olur şirinü-tər,
Aldıqda mən böylə xəbər, sərvə-xuraman tapmışam.

Çıxsam bu şərhimdən kənar, təbi Nizami qan olar,
Olmaz xəzinə aşikar, mən gənci-pünhan tapmışam.

* * *

Hüsnünü gördükcə, dilbər, ruzigarım xoş keçər,
Vəslinə çatdıqda halım, ey nigarım, xoş keçər.

Göstərəndə ol günəş simanı hər dəm aşıqə,
Hər iki aləm olar sanki baharım, xoş keçər.

Qaşların bənzər hilalə, surətin bədrə, gözəl,
Bu hilalə, bədrə baxdıqca mədarım xoş keçər.

Söyləsən lütf ilə bir söz sən, Nizami şairə,
Ömrü sərəsər onun, ey gülüzarım, xoş keçər.

* * *

Ey nazlı mələk və şux dilaram,
Sənsiz mənə yox qərarü-aram.

Ey badi-səba, apar peyamı
Söylə ona: «Ey gözəl güləndam,

Getdin və apardın hüsnü əqli,
Etdin məni öz yolunda sərsam.

Qəm şərbəti vermişən hesabsız,
Ey sərvqəddim, ürək təmənnam!

Məcnun kimi nalə eyləyib mən,
Leyli deyərəm də sübh ta şam.

Daim gəzərəm mən hər məkanı,
Olmaz tələbimə bir sərəncam.

Nə səndən olur mənə sifariş,
Nə meylə dolur əlimdəki cam.

Zülfündə düşüb tora bir ovtək
Qaldım necə gör fəqirü nakam?!»

Qurtar qəzəli daha, Nizami,
Get xəlvətə gir, otur, tut ehram.

* * *

Cavanlıq varikən əldə, gərək qədrin bilə insan,
Əmin olma gələr bir də bu mülkü tərək edən karvan.

Bükülmüş qəddinə bir bax qocalmış şəxsin, həsrətlə –
Cavanlıq günlərin, daim gəzər torpaqda sərgərdan.

Nə dövlət varsa dünyadə sənə ancaq ömürdür, bil,
Onun mənasını dərk et, çalış boş keçməsin bir an!

Geri dönməz keçən bir gün, ayıq ol daima sən də,
Rəva olmaz ki, məstlərtək keçə qəflətdə bu dövrən.

Neçün sən hərzə işlərdə verirsen ömrünü badə,
Xeyirli işlərə sərf et, həyatı eylə cavidan!

Pul ilə almadın canı, biləsən qiymətin, qədrin
Ki, oğru da qədir bilməz oğurlarsa malı asan.

Əgər sən şadiman olsan qəmə heç bir zərər gəlməz,
Və ya qəmdən ölüb getsən, toxunmaz şadlığa nöqsan.

Nizami, səndə ruh varsa, danış eşqü-məhəbbətdən,
Gözəl bir musiqi dinlə, şərab versin sənə canan.

* * *

Qoy sənə söyləsin, gözəl, aşiq öz hali-zarını,
Danlayasan, bəlkə, sən öz gözlərinin xumarını.

Sərzəniş eyləmə ona, valeh olarsan anbaan,
Görsən əgərçi güzgüdə ay kimi öz üzərini.

Qoyma fərağı tərək edə, hicrinə öyrəşib könül.
Qoymamış o, sənə yaxın ahi-şərər nisarını.

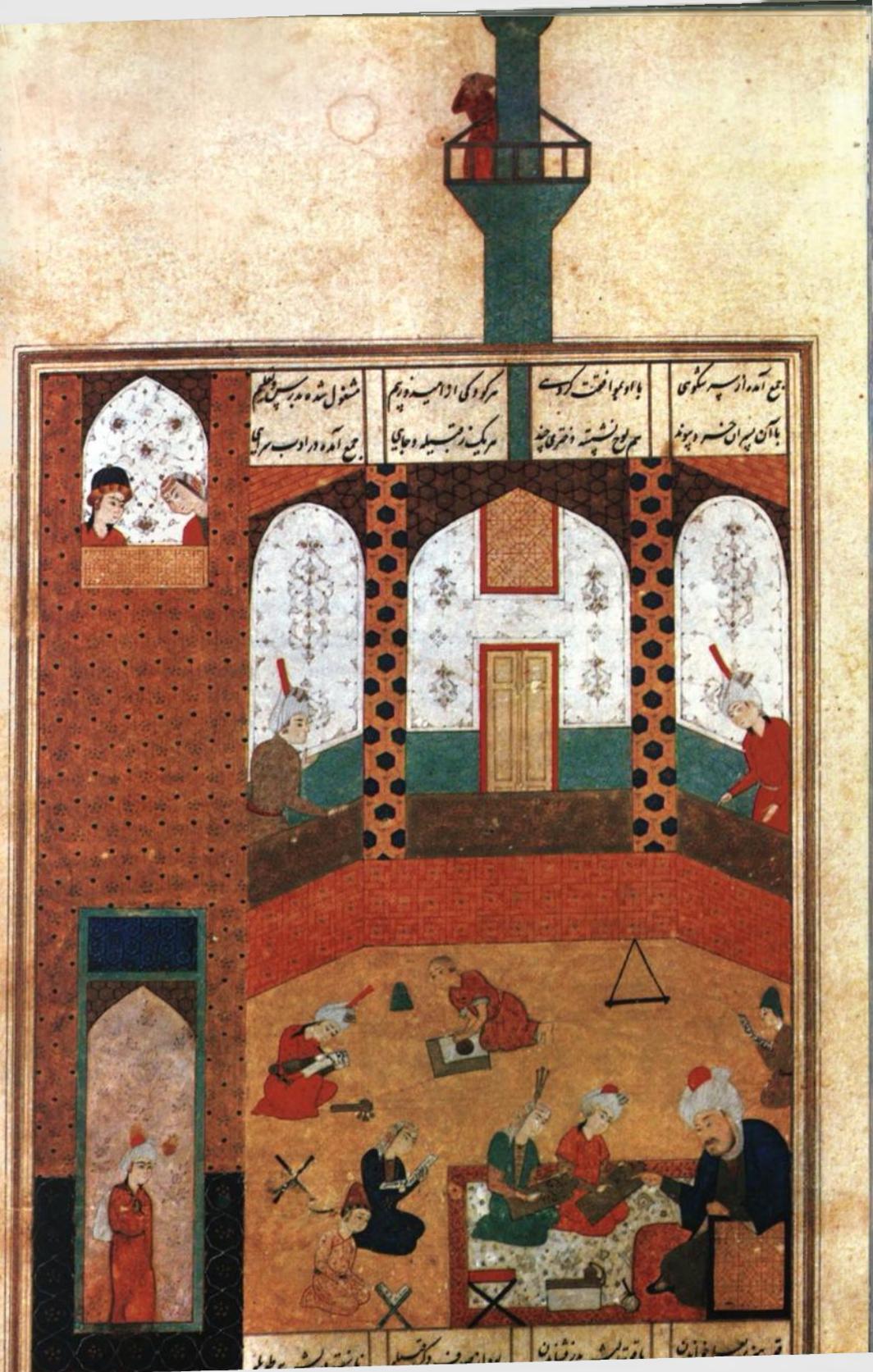
Arxalanan zaman sənə sevgilini unutma gəl,
Qoyma ki, ayrı ünvana çəksin o, rəxtü-barını.

Yusif-i-qəlbi salmışan çahi-zənəxdə zindana,
İndi kömək qolun salıb çıxar o dilfıkarını.

Nafə kimi qanım donar camalına səpəndə sən,
Könüllərə ətir saçan o zülfi-müşkarını.

Üzrünə dil açan zaman lal olur aşiqin, inan,
Lütfünün ixtiyarına verib öz ixtiyarını.

Oldu Nizami qul sənə, əmrinə müntəzir durub
Əhdə vəfa edib ona göstər öz etibarını.

* * *

Tanışdır gözlərim sən ilə canan,
Onlara işığı sən verdin hər an.

İlqarın düz olsun, dostumsan əgər,
Dolanır əyrilik içində dövrən.

Gözəlim, zülfünü boynuma dola,
Düynlər açılsın mənim canımdan.

Bir neçə günü sən Nizamilə ol!
Ki sonra bizi çox əzəcək hicran.

* * *

Öz yaman halımı açdım sənə, diqqət verəsən,
O qara gözlərinə azca nəsihət verəsən.

Bəlkə, məndən də betər sən vurularsan özünə,
Baxmağın şölə sala, aynaya zinət verəsən.

Tutar ahım deyibən qorxudan ah çəkməmişəm,
Bəs rəvamı mənə sən bunca məşəqqət verəsən?!

Ey dağım, ey dayağım, qıyma yada arxalanım,
Umuram könlümə qüdrət və mətanət verəsən.

Sən zənəxdan quyusundan çıxar öz Yusifini.
Bir vəfa dolçası göndər ki, şəfaət verəsən.

Al-qanım nəfə kimi tez quruyan müşkə dönər,
Hopdurub saçlarına, qanıma cürət verəsən.

Necə üzr istəyim, ey gül ki, dilim lal olmuş,
Qorxuram əfv edəsən, bir də xəcalət verəsən.

Qul Nizamindi coşan, yoxsa dərin dəryadır,
Sarbanam, bəlkə, vəfadən mənə xələt verəsən.

* * *

Sən ey yüz min cana dinclik verən can,
Ey bütün aləmin qibləsi olan!

Gəlirsən... baharsan, yoxsa laləzar,
Qoynunda bənövşə, süsən, ərğəvan.

Qarşında göyləri diz çökdürmüşən,
Ey sərvlər təkin bayraq qaldıran!

Açdın nəfəsinlə min-min qönçəni,
Ey neyşəkər kimi kəmər bağlayan!

Neçə ki, macal var, şadlan, qanadlan,
Ələ düşəcəkmə bir də bu dövran?!

Necə sürətlidir ömür köhləni,
Barı cilov çəkib üççə gün dayan.

Çox görmə qapını Nizamiyə sən,
Ey dodaq möhürü Yusifin olan!

Sənsən eşq tacı, gözəllər şahı,
Necə ki, aləmin şahıdır Arslan.

* * *

Arpa qədər də tabım yox, a buğdayı üzlü nigar!
Saman kimi saraltmışdır surətimi qanlı yaşlar.

O buğdayı cəmalına zinət verən sünbüllərin
Ən kiçiyi Sünbülədir – çiyindəki qızıl saçlar.

Qoşa zülfün mizanından arpa boyda müşk istərəm,
Könlün bir cüt tel yerinə, bəlkə, qızıl bir beyt umar.

Buğda dərdi çəkən kəndçi mənim qədər çəkibmi dərd?
Məqam çatmış, versin mənə gül ətrini gül dodaqlar.

Bircə xalın müşk içində gizli buğda danəsidi,
Dənmi umub düşüb tora mənim kimi yüz-yüz şikar?!

Tək buğdanı gözüm yedi, özüm heç nə dadmadım, ah,
Qapındakı cənnətindən mən kənaram, xeyli kənar.

Gecə-gündüz firqətindən tən bölündüm buğda kimi,
Nizamının dərdi sənə arpaca da etmədi kar.

* * *

Ürəyimə yara vurdun öz əlinlə gülə-gülə,
Gözlərimdən qanlı yaşlar axıb gedir gilə-gilə.

Ürəyimin içindəsən, şəklin neçin bayırda bəs?
Tamarzınam, içərimdə olduğunu bilə-bilə.

Bu dünyadan mənim payım yalnız sənə vurğun ürək,
İki ürək birləşibsə, qıyma, dönmə bir qatılə.

Biz ki eşqin mizanında tən – dürüstük rəva görmə
Mənim eşqim çoxaldıqca, səninki az, yüngül gələ?

Bir vaxt məni əzizlərdin... De, bəs nədir bu düşmənlik?
Həmənki dost deyiləmmi? Ey nur, ey ilahi şölə!

Bütün könlü qırıqları məlhəminlə sağaldan sən,
Nizamiyə çatıb növbən... qəsd eləmə, insaf elə.

* * *

Ey uğurlu qasid, bir xəbər yetir:
Hardadır, necədir mənim nigarım?

Mənim canım üzük, ürəyim yetim,
Neynir, nə düşünür o işvəkarım?

Ceyran baxışları yarıyuxulu,
Mənim sünbül saçım, çeşmi-xumarım!

Şəkər çeşməsinə təşnədir aləm,
Çəkilib küncünə bir laləzarın...

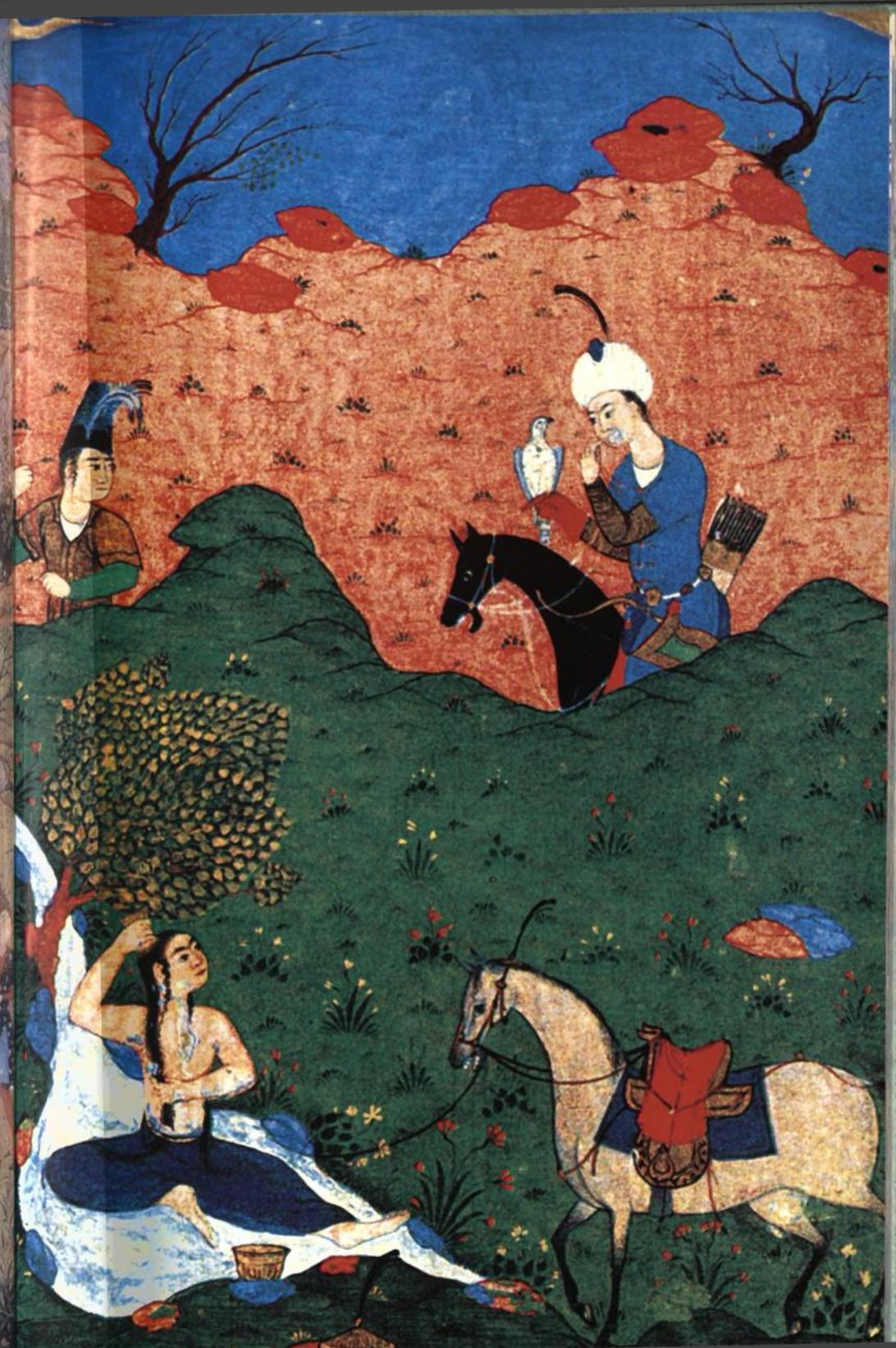
Mənim dost tutduğum düşmənimdir o,
Əzizim, istəklim, fəxrım, vüqarım!

Mən ki gecə-gündüz od içindəyəm,
Gülün üstündəmi bal çəkən arım?!

Qanımı içsə də, suçlu bilmərəm,
Əhdindən dönməkdə necədir yarım?

Ömründə bircə yol soruşmadı ki,
Hanı o divanəm, o qırıq tarım?

Dərdindən Nizami Yəquba döndü,
Bildimi Yusifim, dövlətim, varım?!

* * *

Səni bağda görən güllər pərdə çəkdi üzünə,
Reyhan zünnar bağlamağı rəva gördü özünə.

Xəcalətdən qızıl qandır qönçələrin niqabı,
Utanırlar, hüsnün salıb lalələri bu günə.

Sən ətirli saçlarını qulac-qulac açanda,
Bənövşələr ismətindən köçüb getdi sürgünə.

Haray çəkən süsən-sünbül susdu, birdən lal oldu,
O ərgəvan cəmalından şölə düşdü hüsnünə.

Nərgiz sənin bazarından çoxdan çəkib gözünü,
Tamarzıdır, sözün varsa, yanaş şəbbu gülünə.

Nizamini dinləyəndə bülbül kəsdi cəh-cəhi,
Çırpdı özün dönə-dönə bu şerin hər sözünə.

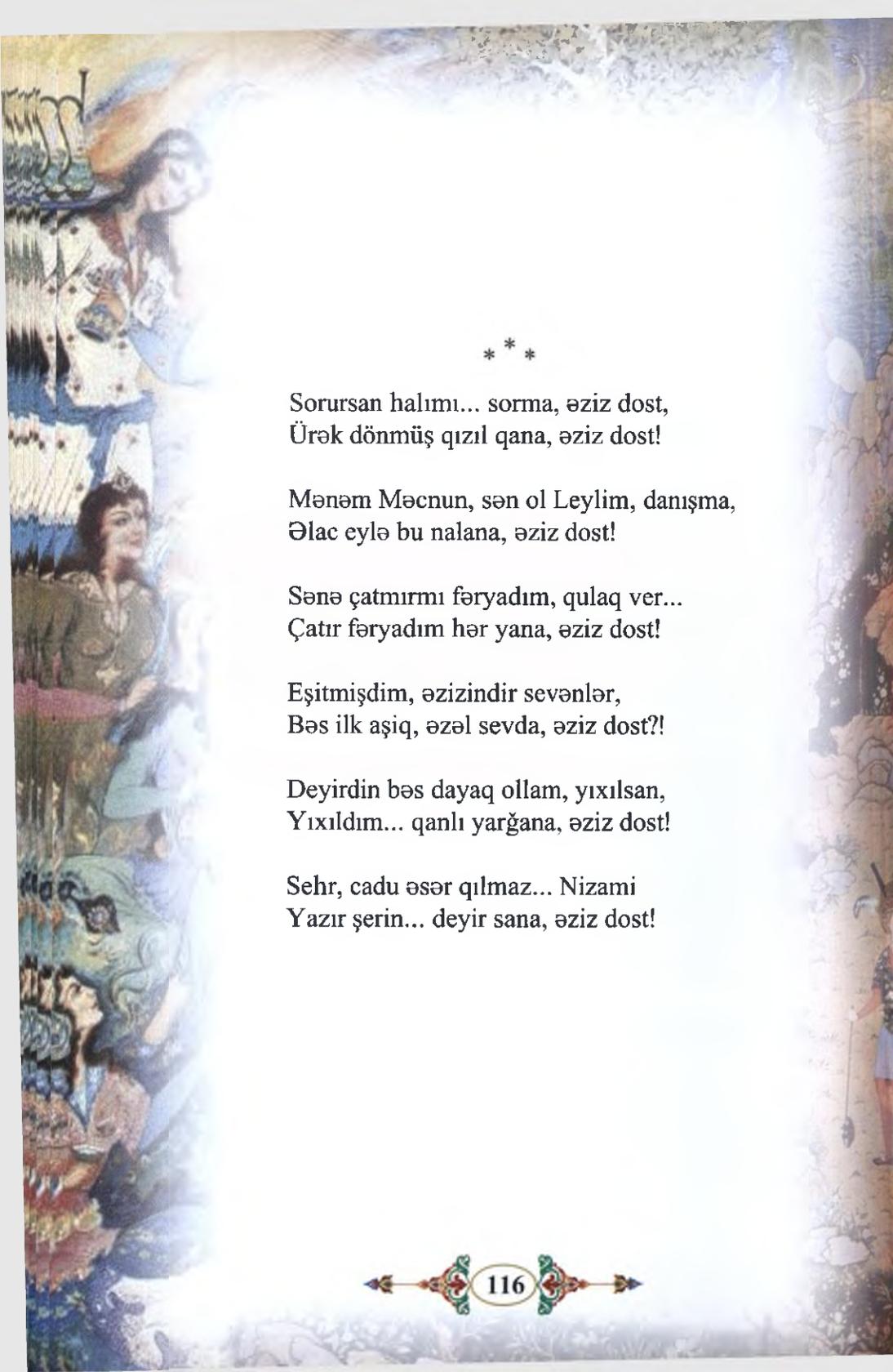
* * *

Gözlərin gözlərimə xeyli tanış,
Gözümün nuru, gülüm, səndəndir.

Gəl, uduz hər şeyini təkcə mənə,
Fələyin fikri cığallıq, təzvir.

Darayım, gəl saçının bəndin açım,
Dügüm açmaq – ürək açmaq kimidir.

Barı beş gün mənim ol, ey süsənim,
Vaxt olur, ayrılıq illərcə çəkir.

* * *

Sorursan halımı... sorma, əziz dost,
Ürək dönmüş qızıl qana, əziz dost!

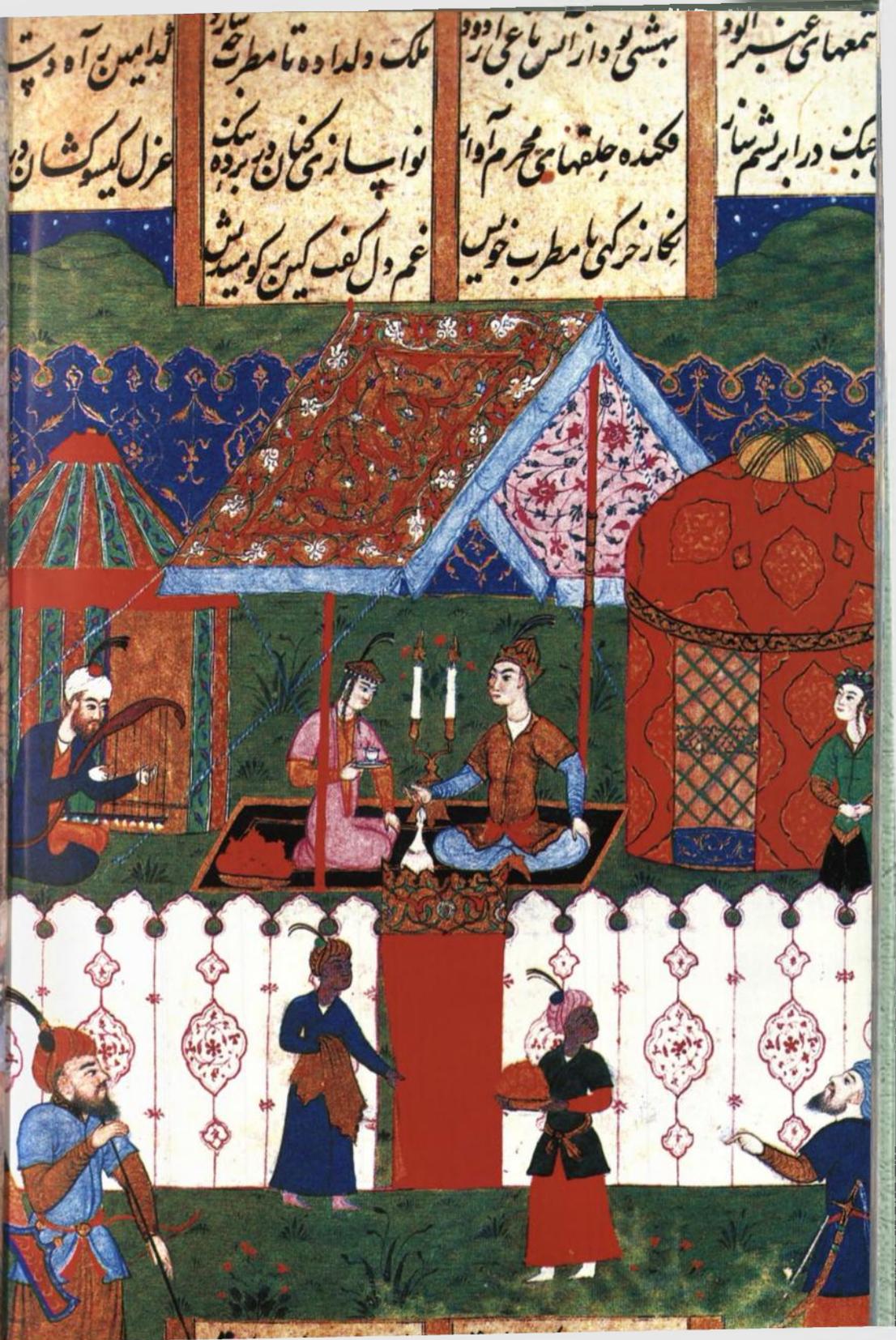
Mənəm Məcnun, sən ol Leylim, danışma,
Əlac eylə bu nalana, əziz dost!

Sənə çatdırmı fəryadım, qulaq ver...
Çatır fəryadım hər yana, əziz dost!

Eşitmişdim, əzizindir sevənlər,
Bəs ilk aşiq, əzəl sevdə, əziz dost?!

Deyirdin bəs dayaq ollam, yıxılsan,
Yıxıldım... qanlı yarğana, əziz dost!

Sehr, cadu əsər qılmaz... Nizami
Yazır şerin... deyir sana, əziz dost!

* * *

Həyatdan kam alan fəxrəndə yoxmuş.
Qolu zəncirdən azad bəndə yoxmuş.

Gəlin bəxtim, bəzənsən də... düyün, toy
Bu doqquz aynalı aləmdə yoxmuş.

Həyat mənim gördüklərimmi? Heyhat,
İşıqdan bir əsər, bir zərrə yoxmuş.

İki dünya xəzinəymiş... nə fayda?
Xəzinədən çıxış bilmərrə yoxmuş.

Bu sonsuzluq – darısqaldan darısqal...
Göbək mişki hanı? Rayihə yoxmuş.

Tas altında bir əqrəbmış bu dünya,
Nizami, gözmə naçar... heç nə yoxmuş.

* * *

Könlüm evi xarab olur, canım alan o can hanı?
Oğru çalır xəzinəni, keşikçi, pasiban hanı?

Çıxıb gedib də karivan, mən geridə, mən yarıcan...
Hardadı köhlənim mənim, de, başçı, sariban hanı?

Mən qapıda bütün gecə, gah yuxulu, gah da oyaq...
Yolçuyam, umduğum ruzu, sümük ya üstüxan hanı?

Nizami, sən ki tapmışan bundan əziz bir aləmi,
Yol almısan o aləmə, bəs azuqə-filan hanı?

* * *

Sənin ətirli tellərin kəsib yolu, sağ, solu.
Qənzələrin can almada... könlüm ələm, sitəm dolu.

Kim ki üzün görür sənin, yolunda can verir sənin.
Kim ki sevir, ömür boyu... boynuna çatmayır qolu.

Sadiqi-sübhə yalvarıb fatihə vermək adətım:
– Gəlməyəsen yaman gözə, ey aləmi ülvi, ulu!

Yaraşmasam da, gəl, uyuş, odum sənin, külüm sənin.
Göz yaşımı qurut, gülüm, baxım sənə gözüm dolu.

Səninlə ilk oyundaca, canımı qoydum ortaya,
Cığallama, uduzmuşam, hakim özün – eşqin olub.

Möcüzəkar İsa kimi lələ dönüb ləbin yenə,
Nizami başqa möcüzə – quldu sənə, vəfa qulu.

از زرشان آن قصد کردش جو که با ط

* * *

Dərd başdan aşıb da canə yetdi,
Naləm odu asimanə yetdi.

Çəksən də ətək, mən üzmrəm əl,
Qəm neştəri üstüxanə yetdi.

Gizlətmək olarmı heç cahandan,
Sirrim o biri cahənə yetdi.

Düşdü bu mələr könül dalınca,
Yalnız ahı karivanə yetdi.

– Gözlə, səninem, döz, ey Nizami,
Vəd etdin... ömür son anə yetdi.

* * *

Öylə şirin söz de ki, ta şəkər ərzan ola,
Öylə bir əldən yapış, ta sitəm asan ola.

Qorx ki, vüsəlın bizə qismət ola onda ki,
Vədə yetə, iş bitə, yer bizə yorğan ola.

Qayğını kimlər görər? Yardım uman bəndələr
Kim ki verər tez cəza, gec də peşiman olar.

Ey pəri, sən bir gecə, gəl ki, Nizami gülə,
Gəl ki, qarışqa evi mülki-Süleyman ola.

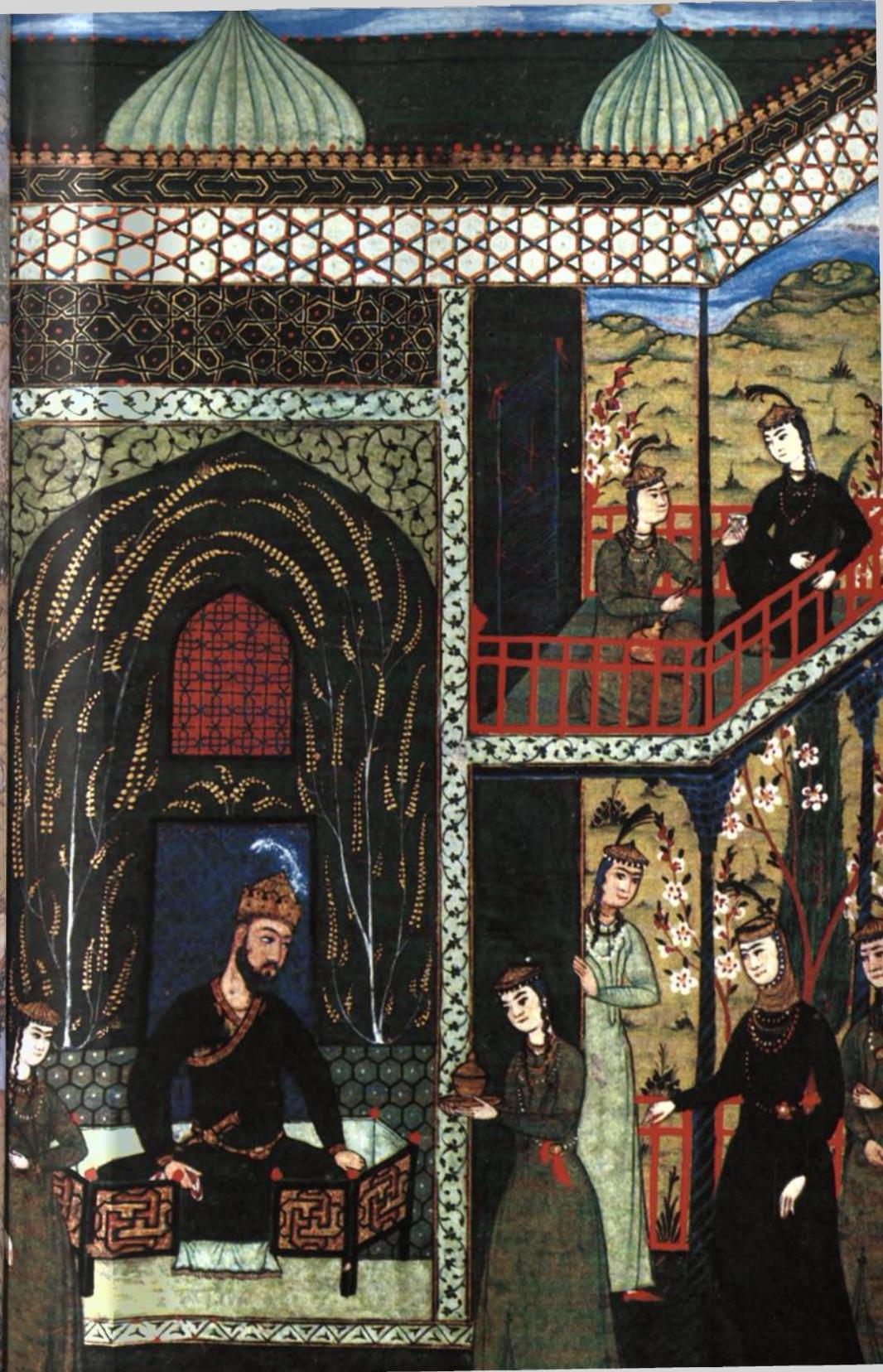
* * *

Xoşbəxt yaşa, qəm çəkməyə dəyməz.
Dünyaya fəğan tökməyə dəyməz.

Çərxin çəkisi, bəlkə, bir arpa,
Ədli sənin heç zülmünə dəyməz.

Sübhün soyuğunda mənim olsan,
Yay gündüzü qış sübhünə dəyməz.

Azca dəyəri, bəlkə də, var? Yox!
Düzgün cavabım könlünə dəyməz.

* * *

Gör sənin ucbatından nələr gəldi başıma,
Özüm öldüm, eşqimsə məğrur çıxdı qarşına.

Getdin... bircə an belə dönüb baxmadın geri,
Ey həmişə əhdinə dönük çıxan aşına!

Düz gəlmirsən mənimlə, səbəb gözəlliyindir.
Gözəllərin adəti – uymamaq tay-tuşuna.

Sənin eşqində necə səbr eləsin Nizami?
Yanar qəlbi dönübdür bir Səməndər quşuna.

* * *

Qəm yemə, qəm əhlinin imdadına canan çatar.
Dosta yardım, bərk ayaqda mehriban dostdan çatar.

Kim səadət istəsə, göz yummasın qoy sübhədək,
Yatsa – kordu, ağ günə yalnız ayıq insan çatar.

Sən hümasan... xırmanı qoy qarğalar eşsin, nə qəm.
Sən mətinsən, umma... yalnız xəstəyə dərman çatar.

Burda şahlar çarpışır, oxlar yağır, gözlə gözün,
Orda bayram əhlinə kişmiş, noğul, reyhan çatar.

Bal yeyən milçəkdi, bəs neçin yanan pərvanədir?
Oğru qalmış, doğruya haqsız cəza lapdan çatar.

Şah ova çıxmış, saray itsaxlayan hökmündədi,
İncimə, darvazaya it dartınar, səgban çatar.

Aşiq – əsrək, aqıl – azaddır, ayıq bəs neyləsin?
Ona da yalnız sabah növbət yetər, imkan çatar.

Ey Nizami, göz yumub dünyaya dövlətdən çək əl,
İş sənintək işsizə bambaşqa dünyadan çatar.

* * *

Allah, Allah, bax bu cür dilbər mənim olsun gərək.
Zülmətə atəş saçan gövhər mənim olsun gərək!

Aləmi odlandırır şəkkər ləbinlə ud xalın,
Udla bir şəkkər səpən məcmər mənim olsun gərək.

Duzda dad, ləzzət olar, amma şirinlik, heyf, yox!
Həm şirin, həm duzlu bir şəkkər mənim olsun gərək.

Hazırım nuş etməyə cüt aləmi bir badədə,
Saqım ol ki, sən verən sağər mənim olsun gərək.

Müşk zülfün ətrini saçmaqdadır dünyalara,
Ah, bu cür xoş rayihə, ənbər mənim olsun gərək!

Zülfünə quldur Nizami, nə deyir zülfün ucu:
«Bax bu cür sadıq nöker, çakər mənim olsun gərək!»

* * *

A xidmət etdiyim gözəl, qazancım intizar olur.
Bu zəhmətim, qızılgülüm neçin gözündə xar olur?

Kəsmə mənimlə ülfəti, düşməyə vermə fürsəti,
Dost üzünü xəcil görəndə dost üzünü şərmsar olur.

Mənim bir az qanıma qara, sənə bir az üzün qara.
Rəngimi gör, halım soruş... vəhs işin aşkar olur.

Mən gəlirəm bir az yaxın... uzaqlaşırısan amma sən.
Ömür keçir, işin-gücün təkcə qürur, vüqar olur.

Qanımla oynama, gülüm, çiçəkləyər tumurcuğun,
Şəkərlə duz ki birləşir, xoştəhər abidar olur.

* * *

Bu gecə yatmaq nədir? Ləzzət çəkək ta sübhədək,
Yatmağa var başqa gün, başqa döşək ta sübhədək.

Gah gözüüm üstündə oyləş, gah sığın, sən canıma.
Bağrımın başında ol, ülfətləşək ta sübhədək.

Sən badamgöz bir gözəl, şəkəkər dodaqlı bir mələk,
Məzəməz şəkəkər, badam... mey nuş edək ta sübhədək.

Başıma çox döymüşəm hicrində, ey gül, mən dünən,
Bu gecə vəslin başımda bir çələng ta sübhədək.

Əllərim, canım sənə, mərci apar, ey nazənin!
Ud məni nərddə, oxu, şənən görəndə ta sübhədək.

Zülfünü tövbən kimi tulla, öpüşlər saç mənə,
Tövbəni zülfün kimi əy, şəhd içək ta sübhədək.

Sən Nizami şerini dinlə, qulaq halqası et,
Gəl qapı halqasını tərptəməyə ta sübhədək.

* * *

Tutdu məni eşqin, sevda məni çəkdi,
Hər sırımı açdım, səhra məni çəkdi.

Verdin də qaşından bir fitnə qılıncı,
Meydan məni tapdı, qovğa məni çəkdi.

Göstərmədin ülfət, şəfqət, ya məhəbbət,
Sandım ki, koram, kor... rəya məni çəkdi.

Üstümdə sən Ay-Gün, al-qanımlı tökdün,
Sel gəldi də... gördün, tənha məni çəkdi.

Nəqd vəslini görməmə, nisyə umar ümmid,
Aldın günüm əldən, fərda məni çəkdi.

Yaş tökdü Nizami o qədər gözündən,
Bac istədi dürrü, dərya məni çəkdi.

* * *

Alım səndən ürəyimi... düşünürəm dönə-dönə,
Heyhat, ürək əldən uçur, gedib çatır bir də sənə.

Biz çörəklə duz kimiyik, can-ciyərik, bəlkə, birik
Başqasına könül versəm, yeni bir can gərək mənə.

Qurbanınam, çatdır məni özün qurban bayramına,
Son nəfəsdə bir fal açım baxa-baxa gözlərinə.

Sənin vüsal məclisində dadarammı bircə noğul,
Həyat adlı xəzinədən üzülməmiş bu dürdanə?

Ürəyinə tapşır, gülüm, qoy içməsin ürək qanı,
Yoxsa sənin yolun dönər ürəyimdən axan qanə.

Əlim gəlməz qılıncına qılınc çalam... öz qulunam,
Əmr eləsən daşıyaram... qanad ollam kəcavənə.

Gözüm qan-yaş töküb silər Nizaminin izini də
Qıyarammı bu yollarda tozum qona ay çöhrənə?

* * *

Yoxdu xəzinəm ki, saçım üstünə.
Al bu quru canımı, qurban sənə!

Hansı kələklə səni mən ovlayım?
Sök canımı, tök qanıma, ey sənəm.

Eylə qəbul, hər nə varımdır, verim,
Torpağına, millətinə, mülkünə.

Hər iki dünyanı ucuz saymasan,
Qurban edim çul daşıyan bəndənə.

Gəl ki, tozun da gözümə sürmədir,
Gəl ki, Nizami can atır sürməne.

* * *

Baş apar, nazlan ki, mən nazın çəkim.
Hər qadan gəlsin mənə, ey göyçəyim!

Məstəm eşqindən, o rövşən badədən,
Qoy dözümlü, ol işrətin altın çəkim.

Sən zəlillərtək məni etmə kənar,
Qoy səni ağuşuma coşqun çəkim.

Öldürür rüzgar məni cövrünlə, bax
Gündə min bir zülm edir, hansın çəkim?

Vay o gündən ki, ümidim məhv ola,
İntizarı boş, əbəs, məhzun çəkim!

Mən – Nizami, bülbüləm gülzarına,
İnsaf et, gül dərmədən cövrün çəkim?

* * *

Ey sənəm, gözün fədası, bizə bir gecə səfa qıl,
O şirin vüsalm ilə xəstəyə bir az şəfa qıl!

Bircə istəyim budur ki, səni bir xəlvət öpüm mən,
Zülfünə canım da qurban, bu payı mənə rəva qıl.

Fağıra, qaydadı, şahlar azacıq nəvaziş eylər,
Ey şahım, məni qapında lütf elə, kölə, gəda qıl!

Kəmərin çəkib Nizami, sənə bir qul olmaq əhdi,
Tikanı çıxar ürəkdən... az ona əzab, cəfa qıl!

* * *

Söndür şamı, pərvanə tez gəldi çırağı-canımız,
Qan ağla, ey gülzarımız, güldü güli-xəndanımız.

Könlüm olub meydan sənə, al canımı, qurban sənə,
Yetdi, ey Hindistan sənə, fəğfuri-Türküstanımız.

Cənnətdə yox, mislinlə sən addımlayan bir sərvsən,
Mən bəndəyəm, sən hakimsən, fərman ver, ey sultanımız!

Nurlar saçan hüsnün çırağ, yandı pəri-pərvanə, bax
Biz təşnə, sən büllur bulaq, bir cam ver, ey loğmanımız!

Lütf et bir az, ey nazənin, Nizamilə ol həmnişin,
«Sən mənimsən, mən də sənini!» – gör nə söylər ceyranımız.

* * *

Ey güllü-xəndanımız, sərvî-xuramanımız,
Mən səninəm, sən kimin? Ey təzə reyhanımız.

Can sənə təslim olub, ruh dolanır başına,
Hər nə umursansa um, ey ruh ilə canımız!

Kəssə də, dəstim qılınc, zülfün ucun vermərəm,
Ta ki quca boynumu yar əli – mərcanımız.

Təşnə mənəm, çeşmə sən, söndür ürək yangımı,
Bal dodağındır sənün çeşmeyi-heyvanımız.

Can de Nizamiyə gəl, ta ki ucaltsın bizi
Ən ulu şah Axsitan – sahibi divanımız.

بخش با کفش که کجایی
بگفت از دار فلک

* * *

Mən öz gəncliyimi sənə verdim, yar,
Könlümdə saxlanır açdığın bazar.

O qənd dodağının al yaqutunu
Qan-yaş tökən gözüm əks edər aşkar.

Apardı ömrümü şirin sözlərin,
Sözünün üstündə durmayan nigar.

Fəryad, o ətirli tellər əlindən!
Sanki ağ üzündə nar çiçəyi var.

Gecələr sübhəcən hönkürən ürək
Gələr, astananı öpər, qucaqlar.

Qanıma susayıb bir cüt nərgizin,
Haray, ey laləzar, haray, ey bahar!

* * *

Sən, a bütün türkləri hindu qılan,
Kaş olasan ovçu gözündən nihan.

Cismimi qurban demişəm telbətəl
Zülfünün hər bir telinə yanbayan.

Varmı halım, əl vurasan, tab edim,
Ey bu yazıq canıma min ox vuran!

Mən ki cigər qanıma etdim ruzu,
Ey qanıma meytək içib kam alan!

Sən gecələr dinc uyuyan bir mələk,
Mən bir evin dövrəsinə fırlanan.

Qoy qapanım, gül qədəmin bir qucum,
Çoxmu uzaqdan baxacam bağıraqan?!

Bal dodağından öpərəm, qorxmasam,
Kirpiyin oxdur, qaşın hazır kaman.

Çoxdu sevən... amma sənincün, gülüm,
Bircə Nizamindi göyə yalvaran.

* * *

Gözlərinə and olsun, məndə yüz nişanən var.
Günün zülfündən qara, səbrim ağzın kimi dar.

Ayaqlarım getmir ki, üzəngidən yapışım,
Əlim gəlmir, atının cilovunu çəkim, yar!

Səninlə bir yastığa baş qoymağım yadında...
Başım dizim üstündə, ya küçəndə biqərar...

Ürəyinə salma ki, biganələr yanında
Vəfa xəzinəmizi açıb qılaram aşkar.

Ürəyimi verirəm, ziyandırsa, heç alma,
Vüsəl haqqı verməyə candan artıq nəyim var?

– Gələrəm! – söylədin sən, – cəsur ol, ey Nizami,
Xoşbəxtəm ki, bu sözü dedi o gül dodaqlar.

* * *

Sən – bütün qızlardakı hüsnü tamam
Talayıb hüsnündə cəm etmiş gözəl!

Asta get... sən uyğulu... nazlanma çox,
Ey ayaq üstündəcə yatmış gözəl!

Hökm edib: «Get, özünü öldür!» dedin,
Qətl, qatillik yolu tutmuş gözəl.

Dəydi kirpik oxların... baltək yedim,
Ox ucu ey zəqquma batmış gözəl!

Qul Nizamin bir dəri, bir də sümük...
Qanım içmiş, əhdinə çatmış gözəl!

* * *

Bəlkə, bir ləhzəni qurban edəsən,
Bu yanıq könlümə dərman edəsən.

Qanlı yaşlar məni onsuz da boğur,
Qorxuram – hicr ilə tufan edəsən.

Ürək əldən gedib... ondan vaz keç,
Bəlkə, sən ruhuma imkan edəsən.

Damğa vur, tökmə qanım, çox zəifəm,
Dəyməz ol rəncə ki, al-qan edəsən.

Həs-rətəm ləblərinin halvasına,
Hünərin varmı ki, mehman edəsən?

Möhrünü basdı Nizami ləbinə,
Məni möhrünlə Süleyman edəsən.

* * *

Çaldı yenə qəlbimi bir gözəlin gözləri,
Tərk eləyir canımı ruhum – onun şəhpəri.

Gül dodağın gülməsi balmı qatar qaymağa,
Püstən utandırmada şərbət ilə şəkkəri.

Kirpiyini bir də çal, qəşş eləsin qoy mələk,
Zülfünü at çiyinə, nalə qoparsın pəri.

Pozdu telin islamın rəvnəqini, ey gözəl,
Sən var ikən yox lüzum biz qınayaq kafəri.

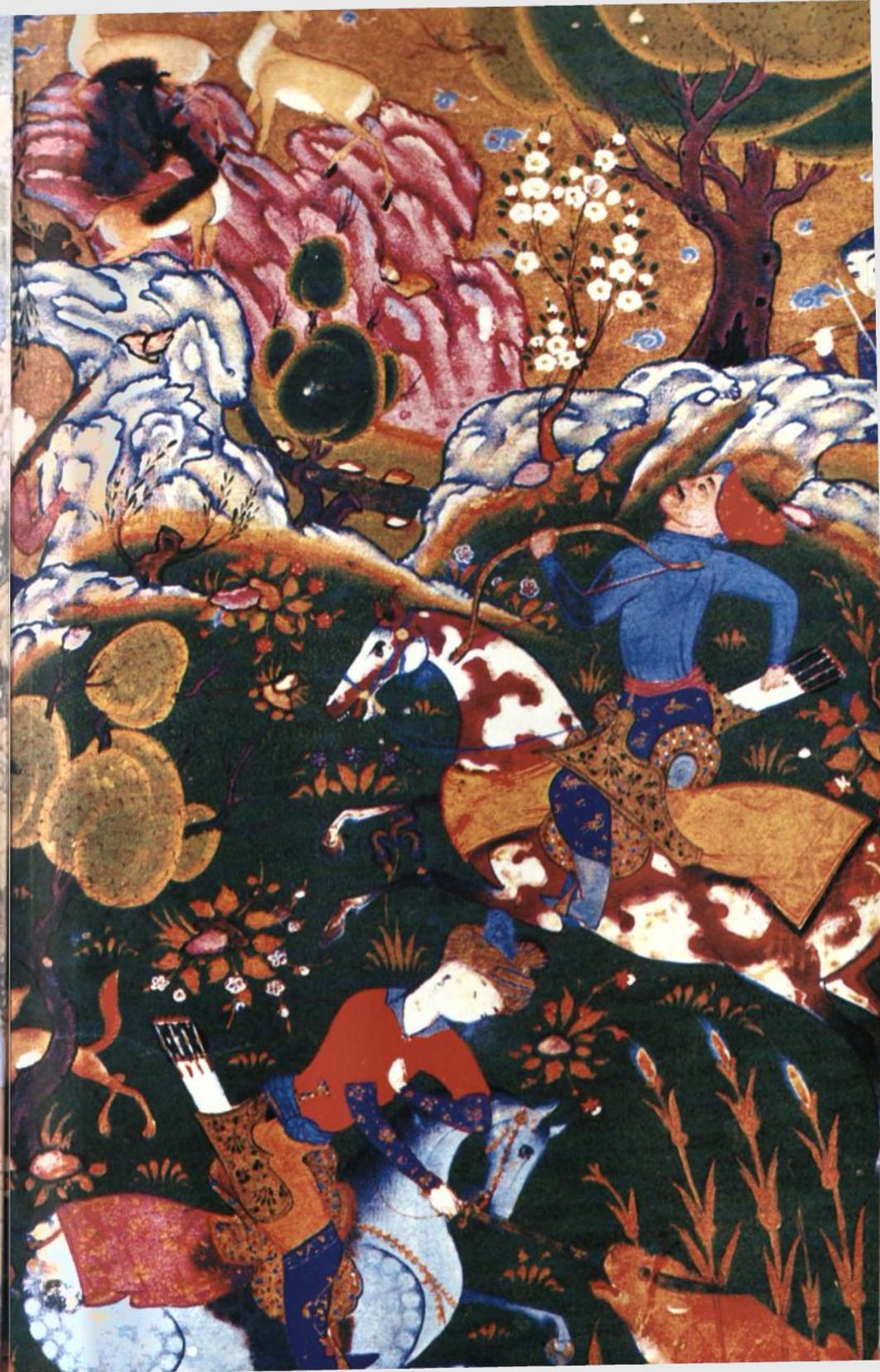
Ah, belə bir hüsn ilə çıxsan, inan, çöllərə,
Gün vurular hüsnünə, Ay da olar müştəri.

Ağlımı başdan edib açma o zəncirləri,
Çin-çin edib zülfünü saçma ətir-ənbəri.

Versə ləbin azca mey, nalə çəkər çəngü-ney,
Ruhum olar meypərəst, gözlər – onun sağəri.

Ah, o cəmalınla sən, lütf cəlalınla sən,
Könlüm olar bəxtəvər, bir dəfə baxsan bəri.

Hicrin ilə xəstədir bəndə Nizamin sənin,
Əmrinə hazır durub, şad elə bir çəkəri.

* * *

Gül surətə nəzər sal, ta gör də lələzari,
Qısqandı, lələ yandı, köksündə bitdi xarı.

Tər qönçənin önündə nə durmusan çəməndə?
Yarı önündə dur ki, tikanlıdır baharı.

Bir cüt şəkər ləbindən vaxta ki, ləl umarsan,
«Çıx get» işarəsilə göstərməzmi kənarı?

Ömrüm boyu qəmindən könlüm özün itirmiş,
Yüz il baxsan dəyişməz həyatımın qərarı.

Nizamitək bir addım özündən öndə get ki,
Hicranda da vüsal tap, yandır qəmi, qubarı.

* * *

Apardın könlümü, canım da səndə,
Gülüm, başqa bazar açdınmı gəndə?

Səni məntək sevən varmı, fikirləş
Sevən bircə, uman çox yan-yörəndə.

Üzün tər gül, saçın mişkin, canın saf,
Neçin bəs qalmısan dərdlər selində?

Nizamini vüsalınla sevindir,
Düzgün bəxti açılın qoy əlində.

* * *

Vermərəm can sənə mən, can alan olsan da, gülüm,
Çün alıb canı... yaşarsan təzə bir canda, gülüm.

Gərçi mən acizəm, amma sən əzazil olma,
Elə rəftar et... özünlə məni bir san da, gülüm!

Mən ki Cəmşid deyiləm, busənə bir qəsr verim,
Bir mənəm, bir də canım... almasan, alsan da, gülüm.

Sən keçən yollara mən göz güləbi səpmədəyəm,
Sən gedib, çör-çöpə öz sayəni salsan da, gülüm.

Səni göz nurum, həyat məqsədim, ömrüm bilirəm,
Üzü ay, gün şəfəqi, gül dodağı qənd, a gülüm!

Məni bir şəm ilə öldürmə, de, pərvanəmiyəm?
At qılıncı ki, mən atdım yerə qalxan da, gülüm!

Qul Nizami sənə dünya kimi açdı qucağın,
Bir öpüş... «Yox» deyibən etmə aman, and, a gülüm!

* * *

Qoşuldun mərdlərə, oldunsa mərdan,
Yetər, əl çək təkəbbürdən, vüqardan.

İçib şövqün meyin ər süfrəsindən
Tamam ayrıl bu varlıqdan, bu vardan.

Yolunda gözləmə heç kəsdən imdad,
Umub küssən, qarın bir gün qaparsan.

İnan, dostdan mədəd ummaq – zülümdür,
Özün dosta mədəd qıl, gər bacarsan.

Basıb keçmə qarışqanı, amandır,
Hər Allah bəndəsin dost bil, hayan san.

Tamam heçsən, yüz il qan-yaş da töksən,
Tamam zaysan, əgər bir qəlbi qırsan.

Bütü, bütخانəni qır, ey Nizami,
Çətin iş qeyrətinlə olsun asan.

* * *

Mənim dərdim böyük dastan... oxu, dərmanım ol, ey dost!
Canım yarə, günüm qarə, sökülmüş danım ol, ey dost!

Önündə mən kəmərbəstə, nə əmr etsən, gözüm üstə.
Nigarımsan, canım istə, qulam, sultanım ol, ey dost.

Səbuhim ol, salıb yadə... qanımdan dolu al badə,
Desəm: «Nəğmə oxu bir də!» Ahım, əfqanıml ol, ey dost!

Gələr bayram, vüsal qıysan... De harda qaldı bəs qurban?
Bir az rəhm eylə, ver fərman, de ki, «Qurbanım ol!», ey dost!

Məgər hicran çəkən yarı sevindirməzmi dildarı?
Yolumdan yığ tikanları... gülüm, reyhanım ol, ey dost!

Nizami bir ürək... kövrək... arar yarı tamaşatək.
Barı bir dəm gəlib baş çək, mehim, mehmanım ol, ey dost!

* * *

Həsərətəm cəmalına, ey dost, harda qalmısan?
Mən qulunam, ey şahım, məni məndən almısan.

Gözlərin şahiddi ki, hüsnün yağdır mənə,
İddiaçı, şahid də, hakim də sənsən, ey can!

Qısqanıram, baxmasın, ayna da vurğun sənə,
Görməsin cəmalını sevən qəlbi olmayan.

Sən müşksən, sirrini səba saxlaya bilməz,
Ətrin tutar aləmi tellərini darasan.

Sən keçdiyın yollara qan-yaş tökür Nizami
Yolun ağ olsun, özün daim xoşbəxt, kamiran.

* * *

Hər cüvəni Tanrım sənə əlan
Sanki özü göndərib səmadan.

Sev, oxşa məni öpgülərinlə,
Hər busə – murad, aşiqə ehsan.

– Qəlbim, – dedim, – hardadır? O güldü:
– Orda ki yeri həmişə pünhan.

Qanımla əlin yumaqımı istər?
Qan-yaş tökürəm, yusun da canan.

Nə qəlbi gözəl, nə xülqi əla,
Olsunmu ona Nizami qurban?!

Mümkünmü deyim nəvazişindən,
Əhvalımı sorsa Qızıl Arslan?!

* * *

Hər gecə umar könül ki, bu gecə gələr baharım,
Bu qərara gəlməsə yar, kəsilər mənim qərarım.

Başqa gözlərə baxanda gözü nərgizə dönən yar,
Nə üçün tikan olur bəs, bizə qəmzən, ey vüqarım!

Nəçə düşmənim güllür ki, bizə yad ona yaxınsan,
Sifətim yanır həyadan, necə yarsan, ey qubarım!

Mənə düşmən olsa dünya, yenə qorxmaram inan heç,
Təki ərək ilə bir axşam qapımı qıra nigarım.

Necə sən hümasan, ey can, ələ düşməyin nə müşkül,
Nə gözə şikar olursan, nə də qəlbə, ey xumarım.

Hər sevən sanır onunsan, leyk sən Axsitanınsan.
Get, ona yaxınlaş, ey can, a Nizamidən kənarım.

* * *

Sən görən deyiləm mən, sənə elə o ləlsən.
Mənim gəncliyim ötdü, sən bir az da gözəlsən.

Əmrinlə yox, təskin et məni öz insafınla.
Mən istəyən qədər yox, bacardığın qədər sən.

Sınıxmışam, eləmi? Necə sınmasın ürək?
Canım elə o candır, cismim – necə görmüsən.

Sən – Xəlilisən, mən – od, axı neçin sönməyim?
Mən ölüərəm, sən yaşa! Ətir saç, ey gülbədən.

Sənin ay cəmalını görüm deyə bircə gün,
Musatək ömrüm boyu çobanlıq edəərəm mən.

Bağçamızda nə varsa, xəzan aldı, apardı,
Sənin kimi bahardan mən tərəvət umarkən.

Nizami kəmər çəkib dayanmış xidmətində,
İki dünya günəşi alında parlar, əhsən!

* * *

Qəmin kəm, ey gözəl, vardır mənimtək köhnə qəmxarın.
Sənə, vallah, münasibdir bu simsarın, vəfadarın.

Halım sorma, bir az rəhm et, qalım dərdimlə qoy yalqız.
Bu cövr içrə adım çəkmə, inan, xoşdur bu rəftarın.

Seç hansı rəngi xoşlarsan, seçim mən də həmənin rəngi,
Tərəfdarı olum mən də ya təsbihin, ya zünnarın.

Səni daim seven dostu nəçin düşmən kimi baxdın,
Sən ar bildin bizə mehri... Səninlə fəxr edir yarın.

Bu dərdi mən asan çəksəm, çəkərsən bil sən həm asan.
Çətin çəksəm, düşər bərkə mənim karım, sənin karım.

Nizami hər zaman dostu əzizlər... sənə xar etdin.
Mən aşiq, sən də məşuqəm... qalar yadda bu kirdarın.

* * *

Min sevincə dəyişməyəm uğrundakı bircə qəmi,
O qəm mənə bəxş eləyir ölməz, itməz bir aləmi.

Hər bəzmdən, hər nəşədən dadlı imiş cövrün sənin,
Qəhrin də xoş mehrin kimi, ey könlümün cəhənnəmi!

Yalnız sənin qulunam mən, heyif qulluq bacarmıram,
Can məlhəməm əlindədir, nə qəm, qıyma o məlhəmi.

Gülümsədi qoşa püstə, dedin: – Məndən vüsəl istə.
İstəyimmi? Heç bilmirəm bir vəslinə dəyəyəmmi?

Mənim könlüm səndən savay heç bir kəsi istəməz, yox,
Sən kiməsə bənzəmirsən, sənə kimsə bənzəyəirmi?

* * *

Günüm batdı, gəl, ay bədrim, bir anlıq gəl, amanım ol!
Sən eşqimsən, uzaq gəzmə, evim ol, aşyanım ol!

Kəsil həmdəm, solub rəngim sinəmdən sil pası, jəngi¹,
A dərdim qaynağı, dərman, güman sənsən, gümanım ol!

Ləbin kövsər – bulaqvarı... həyatın ilk səbəbkarı,
Dişimdə tutmuşam canım, gəl, ey canım, həyanım ol.

Gözün qurbanı, hirslənmə, sevinmə, gül, kədərlənmə.
Qanımla oynama, canan, canımla oyna, canım ol.

De, yetməzmi, vurub atəş, durub gendə, oda baxdın?
Tapaq gülşən, yapaq şənlük, suda qönçəm, fidanım ol.

Qəmər saçlım, hilal qaşlım, Ayın bədri, gülün çətri!
Qulun qulluqda amadə, buyur, gəl, hökmranım ol.

Yaşıl tağım, İrəm bağım, uca sərvim, süsən bərgim,
Nizami dərdinə son qoy, gülüstanım, cahanım ol!

¹Jəng – pas, paxır, cəng

* * *

Gəncliyimi sənə verdim, bu möhlətdən şirinsənmiş.
Nə cür ölüm qarşında mən, bu fürsətdən şirinsənmiş.

Gözlərimdə yaş olsan da, işıq alır ürək səndən,
Can möhnətim, bunu bil ki, sən işrətdən şirinsənmiş.

Hardan tapım incə sözü, nə cür verim qiymətini?
Sən daddığım, dadmadığım hər nemətdən şirinsənmiş.

Savaşın da, barışın da yağ-bal dadır damağımda,
Mehrin qədər qəhrin də xoş... hər cəhətdən şirinsənmiş.

Nizaminin həyat dürrü sənə bir vəslinə qurban,
Hər nə versəm ucuz olar, hər qiymətdən şirinsənmiş.

* * *

Sığar qəlbə, qəmin dünyaya sığmaz,
Məhəbbət – dağ seli... məcraya sığmaz.

Gözüm qan-yaş... soruş hardan sızır qan?
Yığıssa çay olar, dəryaya sığmaz.

Gülüm, gülmə... dar ağzına bir öpgüm,
Şirin busəm sığar, bəlkə, ya sığmaz.

Vüsal ümidi bir teldir – çox incə,
Vüsal eşqi sözə, misraya sığmaz.

Dodaq mücrün mənə bir ləl versə,
Günəş şəhdə güli-rənaya sığmaz.

Nədir əhdin? Canım almaq? Bu gün al!
Sabah gecdir. Sabah sevdaya sığmaz.

* * *

Harda ki adın çəkildi bir dәм,
Xirqәм, bәdәnim alışdı birdән.

Satdım özünü bazarda... aldım,
Qapdım sәni alәmin әlindән.

Umdum ki, vәfa qııarsan... heyhat,
Dөndүн... dөnüşә inanmadım mән.

Vurdun, qanadım qırıldı bir cüt,
Uçmur, sән üçün gedirdi göynән.

Atdım neçә dostumu, a zalım,
Ta atmayasan Nizamini sән.

* * *

Ey əhdimizə ən uca ünvan,
Neçin bizə sən xilaf çıxırsan?

Zəm-zəm bulağım, yanıb kül olduq,
Bir damla da qıymadın suyundan.

Ayrıлма bu gün... axır ki, bir gün
Onsuz da gəlir zəruri hicran.

Vəslin ki sonu fəğandı daim,
Kaş olmaya heç bu əhdü-peyman.

Yüz sərvətinin birin də qıymaz,
Qıymaz gözəlim, vəfa umur can.

Bir gün canıma gərək qıyam ki,
Qəbrim qızına sənin ahından.

Heç vaxt dönəməz Nizami səndən,
Bezməz bu qədər əzablarından.

* * *

Mən kiməm ki, söyləyim: eşqim mənə mehman olub.
Dəm vurum ki, içmişik and, əhd olub, peyman olub.

Öz xudavənd hümmətilə mən qulu xoşbəxt edib,
Bəzminə bəxş etdiyim nemət çörək yox, can olub.

Nur cəmalından doğubdur gecələr bayram günü,
Bayrama qurban gərək... canım ona qurban olub.

Ləbi əlçatmaz... düşüb gül qədəmindən öpmüşəm,
Bircə busəm yüz ilin can dərdinə dərman olub.

Açmışam dərdim-sərim, xoşbəxt gülüm xoş dinləyib,
Dizimə köksün qoyub... dəstim ona yorğan olub.

Sübh – naməhrəm gəlib də... eyləyib eyşim haram,
O gedərkən yığdığım həsrət, giley, hicran olub.

«Ey Nizami, əlvida, mən bir daha görməm səni!»
O gülüb getmiş... mənim ağlar gözüm giryan olub.

* * *

Harda ki sən varsan, qəmər gərəkməz.
Kimin olsan, ona şəkər gərəkməz.

Başının üstündə Ay kimi dursan,
Dünyada kimsəyə səhər gərəkməz.

Mənim kabab olmuş bir ürəyim var,
Daha can gərəkməz, cigər gərəkməz.

Üz göstər... Bu ümid bəsimdir, gülüm,
Baxmaram Günəşə, göylər gərəkməz.

Axı əvvəl-axır görünəcəksən...
Nə lazım, bu qəder dərd-sər gərəkməz.

Sən ki söz vermişdin, neçin gəlmədin,
Gəlmədin... başqa bir kədər gərəkməz.

Sənin xidmətində qul Nizamiyə
Zülfündən savayı, kəmər gərəkməz.

* * *

Təəssüf, min təəssüf ki, təkəm, dildarə möhtacam.
Bu qəmlərdən xilas et gəl məni... qəmxarə möhtacam.

Yazıq könlüm sədaqətdən xəcil oldu, zəlil oldu,
Vəfa qıldım... Hanı əhli-vəfa, bir yarə möhtacam.

Könül aram tapar yalnız dürüst ülfətlə, söhbətlə,
Əgər görsən, nişan ver sən, şirin göftarə möhtacam.

Mənim ömrüm, günüm qurban vəfa ətri saçan dostu,
Hanı? Gəlsin, verim canım... yanımda odlarə, möhtacam.

* * *

Gecə-gündüz çıraq əldə... gəzib bulmam da bir həmdəm,
Hanı həmdərd, bir həmsöhbət... qırq bir tarə möhtacam.

Kimin gülşəndə varsa bir gülü... bəlkə, gülər könlü,
Gəl ağla qəbrim üstündə, tikana, xarə möhtacam.

Nizami, Gəncəni tərək et, apar ver, şeri Şirvanə,
Sözün qədrin bilən sərrafə, tacidarə möhtacam.

* * *

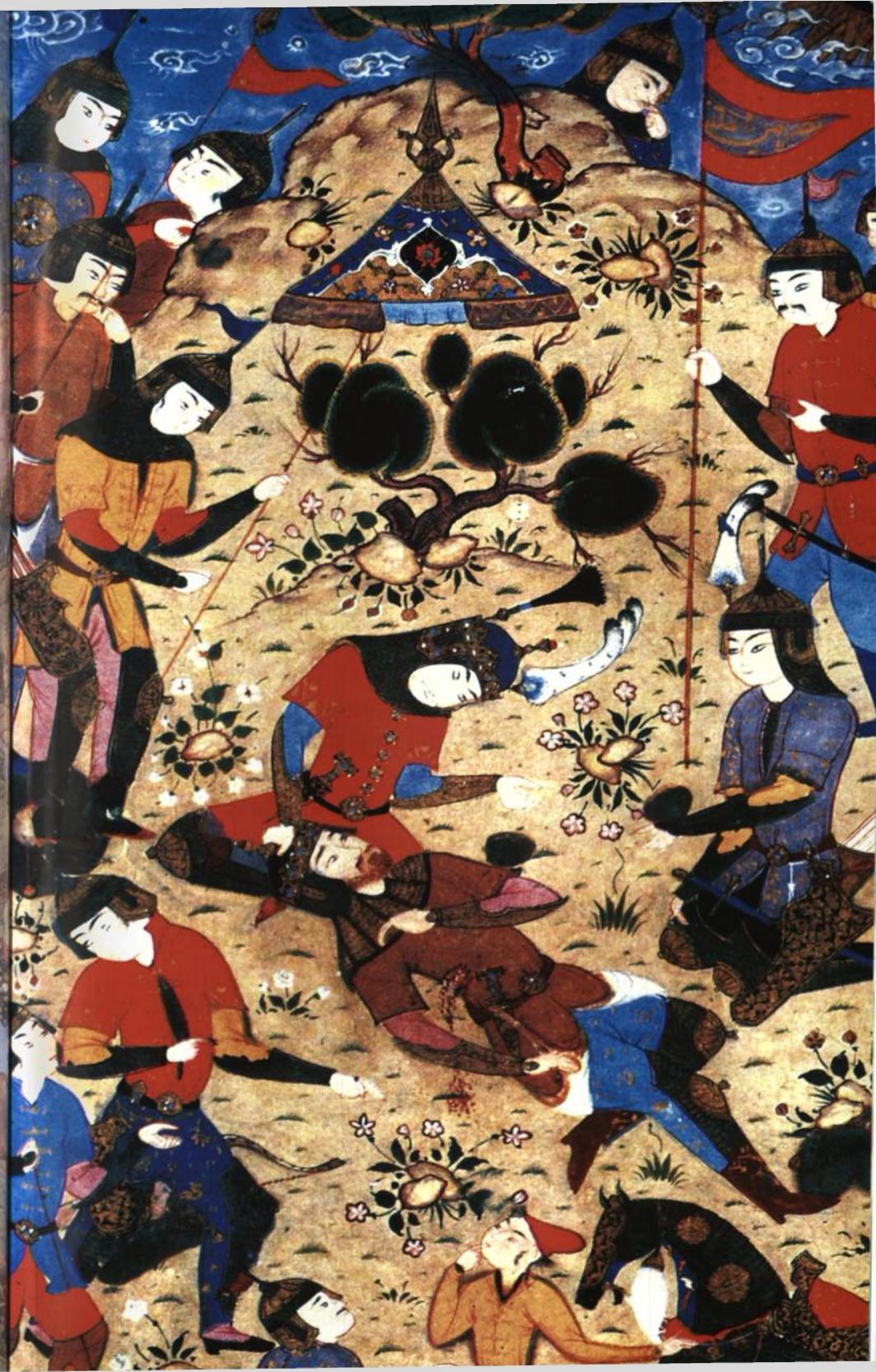
Yüz Yusifi Kənanı
Eşqin ulu qurbanı.
Eşqin ulu qurbanı
Yüz Yusifi Kənanı.

Yaqut ilə mərcanı
Saçdı ləbinin ləli.
Saçdı ləbinin ləli
Yaqut ilə mərcanı.

Hüsnün, həvəsin canı
Sənsən bizim aləmdə.
Sənsən bizim aləmdə
Hüsnün, həvəsin canı.

Alt-üst elə dünyanı
Bir yol qıya baxmaqla.
Bir yol qıya baxmaqla
Alt-üst elə dünyanı.

Sat qəməzəni pünhani,
Can al da Nizamidən.
Can al da Nizamidən,
Sat qəməzəni pünhani.

* * *

Saçların dağınıqmıdır, aləmmi, ya karım mənim?
Qönçədən ağzınmı dar, ya qəlbi-qəmxaırım mənim?

Gecə, ya qəlbimmidir, halımmı, ya xalın qara?
Bal şirin, ya ləblərin, ya şəhdi-gövtarım mənim?

Ayla Gündür nur saçan, fikrimmi, ya hüsnün sənin?
Tez dönən bəxtimmi, ya əhdin, ya rüzgarım mənim?

Əyilən vədənmidir, rəyinmidir, yoxsa belim?
Sözlərin boşdur, güləkmi, yoxsa əşarım mənim?

Pərvin – ülkər yaxşımı, dürrü–sədəf, ya dişlərin,
Qamətinmi, sərvmi düzdür, ya əfkarım mənim?

İsmətin, səbrimmi kəm, yoxsa gözəllərdə kərəm?
De, sənin lütfünmü çox, ya dərdim, azarım mənim?

De, fələk çox qan tökür, sultan qılıncı, ya gözüm?
Nazü-qəməzəndir iti, xəncər, ya bazarım mənim?

Qəlb açan vəslinmidir, yoxsa mənim şerim, sözüm,
Can yaxan hicrinmidir, yoxsa bu ah-zarım mənim?

* * *

Biçarə o kəsdir ki, onun yox yarı,
Yarsız olanın çətin keçər rüzgarı.
Bu bir neçə gün ömür tapılmaz bir də,
Varsa ürəyin, qoyma gedə dildarı.

* * *

Dünyada ədalətlə zəfər tapmışlar,
Zülm ilə bu dünyada zərər tapmışlar.
Hər yerdə paxıllıq hünəri danmışdır,
Mərdlər eyb örtüb də, hünər tapmışlar.

* * *

Aləmdə sənin qəddinə bir tay olmaz,
Dünyada o qaş-göz kimi ox-yay olmaz.
Can vermədi könlüm görüb ənbər zülfü,
Qəlbimdən axan qan necə bəs çay olmaz!

* * *

Bilməm niyə lütfündən əlamət yoxdur,
Sadiq qula bir zərrə kəramət yoxdur.
Eşqinlə sənin qəm çəkirəm, aşkardır,
Şadlıq çəməmindən bir əmanət yoxdur.

* * *

Bil, qaçma, a dərviş ürəyim, bir kərrə,
Yaxşıyla yamandan üz çevir bilmərrə.
Vardırsa əgər səndə düyün bir tükçə,
Yox faydası saç buraxmağın bir zərrə.

* * *

Dilləndi İraq pərdəsi, ey yar, yatma,
Saqi dolanır məclisi, dildar, yatma.
Boş durma, sabah açılmağa çox vardır,
Qablarda, tuluqlarda badə var, yatma.

* * *

Bir ud kimi can yanar bizim mənqalda,
Qanlar saçır o, dövr çatan tonqalda.
Olsaq da uzaq, biz keçərik könlündən,
Biz dosta fədayıq, sən özgə əhvalda.

* * *

Baxmır necə gündəyəm, könül şeydadır,
Olmaz mənə layiq o hüsn, peydadır.
Yetməz sənə Keyqubad ola, ya Xosrov,
Divanə mənəm, başda bu nə sevdadır?

* * *

Dərdinlə sevinc tarlama düşmüşdür nəm,
Döymüş məni qəm yumruğu möhkəm-möhkəm.
Şadlıq necə eyləyim? Könül şadlanmır,
Ya qəm necə çəkməyim? Məni basmış qəm.

* * *

Etmirsə vəfa, ömrə amansız rüzgar,
Sən yaxşılıq ək ta nə qədər ömrün var.
Bir halda ki, heç kimsəyə qalmır dünya,
Barı qoruyun, inciməsinlər dostlar.

* * *

Hər kim ki düşər qəmə, bu qəmdən dinməz,
Tənha çəkilən qəm od olar, heç sönməz.
Bağçanda açan qəribə bir güldür bu,
Nə rəngi görünməz, nə ətri gizlənməz.

* * *

Ey göz, necə görmədin ki, canan getdi,
Gördü məni ağlar, necə xəndan getdi.
Tutdu ürəyim can ətəyindən, can ürək,
Yar silkib ətək, gör nə xuraman getdi.

* * *

Eşqin meyini daddım əyan dərindən,
Gördüm nə qədər yaxşı-yaman dərindən.
Bezdim, nə deyim qəminlə şirin candan,
Gəl sorma nələr gördüm, aman, dərindən.

* * *

Bir söylə, o dürr danəsini, ey dildar,
Ağzından alıbdır, kimə vermiş rüzgar?
Bənzər ki, onu apardı dərya səmtə,
Göstərdi, dedi: – Dürr anadan böylə olar.

* * *

Dedim ki, sözüm sənə şəhadət versin,
Eşqində mənə Tanrı dəyanət versin.
Yar söylədi: – Arzun bu duadan nəymiş?
Vəslin – dedim: O dedi: – Qoy əlbət versin.

* * *

Mən yetməmişəm indi ki, bir dildara,
Bihudə dolannam, gəzərəm avara.
Ağlar, yazaram müdam cigər qanımla,
Aləmdə mən öz halımı hər divara.

* * *

Fəryada yetən varımı, etsəm ah, əfğan,
Səbr etsəm, ömür keçib gedib, mən peşman,
İşlər nəfəsimtək səni yad etməklə,
Qoymuş hamını istəyə nakam dövran.

* * *

Ney söylədi: – Çox oldu yerim torpaqlar,
Bir gün mənə kəsdilər qələm barmaqlar.
Min zərbə yedim cahanda mən hər kəsdən,
Etsəm çox əgər nalə, buna üzrüm var.

* * *

Ey kaş ki görəydi o yarı insanlar,
Dərk eyləyə aşıqləri ta bir onlar.
Əldən gedələr, tərkd edələr aramı,
Ta gülməyələr aşıqə zinhar, zinhar.

* * *

Yorğunca, zəif dərviş etsə ah, əfğan,
Dünya dağılar, qalmaz əsla şah, xaqan.
Yoxsulluq ilə yaxşı olar yol getmək,
Durduqca verir taxta, taca şah meydan.

* * *

Ey yel, sən ona dərdimi pünhan söylə,
Qəlbimdə olan yangını tufan söylə.
Amma elə et könlü olmasın qəmgin,
Söz sal, arada danış nagahan söylə.

* * *

Rəngim sarıdır, rəhm yox o dilbərdə,
Eşqindən onun düşdüm əlacsız dərdə.
Axşam mənə o yolda vurdu çiyiniylə,
Allaha şükür, qalmaqda arzum yərdə.

* * *

Soldu gül üzüm, saraldı, bax, dərindən,
Qatlandı belim, əyildi, ah, dərindən.
Sındırdı mənə ayrılığın illərlə,
Üstümdə nə baş var, nə papaq dərindən.

* * *

Yatmış, onu yarəb, nola bidar eylə,
Hüsnün camının məstini hüşyar eylə.
Ya bixəbər et, bilməyim əslində kiməm,
Yaxud onu halımla xəbərdir eylə.

* * *

Qəlbim qoya, eyləsəm şikayət səndən,
Gör ki, nə deyər könül, nəhayət, səndən.
Sirr açmaq əgər olmasa bu, bərəndə,
Eylərdim axır yaman hekayət səndən.

* * *

Sən qəlbimi söylədim pərişan etmə,
Bir busə yetir, qəlbimi al-qan etmə.
Heyran elədi məni, utanmış gəldi,
Göstərdi ləbi, dedi: – Bir dayan, etmə.

* * *

Olmuş yanağın müşk, saçın qan, ey mah,
Bir söz demərəm, dəlilsiz olsam hərgah.
Üz – müşk, hələ nafədə qalmış ancaq,
Zülfün ucu – qan, çıxır nafədən gah-gah.

* * *

İşrətdə idim dünən şirin bir dillə,
Toz qonmamış üstünə təzə bir güllə.
O bağladı zülfü boynuna kəndirtək,
Boynum ona bağlandı haman bir tellə.

* * *

Hüsn ilə üzün göydə bir Aydır, parlaq,
Tövbəylə günah oldu o üz, zülf ancaq,
Bənzər o qara xətt gül yanağında,
Sanki Çinə bir dəstə zənci gəldi qonaq.

* * *

Müğənni, könlümdə taqət yox səbrə,
Bu gecə nəğmənlə qıl mənə çarə!
Elə bir nəğmə ki, kama yetirsin,
Məni huşsuzluqdan huşa gətirsin!

* * *

Müğənni, mizrab vur, gəlsin dilə saz,
Çünki bu işimiz sazsız saz olmaz!
Bu saz yar olarsa əgər bir kəsə,
Gələr onun qəlbi eşqə, həvəsə.

* * *

Müğənni, urəyim düşübdür dara,
Bu dərdə sazınla sən eylə çara!
Könlüm cuşə gəlib qəmdən, qüssədən,
Sazının teliylə ram et onu sən!

* * *

Müğənni, şövqlə ucalt səsini,
Aç yenə gövhərlər xəzinəsini!
Bu bağı qarıya kim salsa açar,
Gizlin xəzinədə dürr, gövhər tapar.

* * *

Müğənni, bir quşsan – vaxtı düz bilən,
De görək: nə qədər keçmiş gecədən?
Nədənsə gecikib quşların səsi,
Çal, suğdi quşunun gəlsin naləsi.

* * *

Müğənni, rudunu bir dindir barı,
Yada sal nəğmənlə o yatmışları!
Mənim dərdimə qal, sazını sazla,
Bəlkə, rahat yatım o xoş avazla!..

* * *
Mügənni, bu gecə cəngini saz et,
Məni bu dar yolda qəmdən xilas et!
Bəlkə, genişlənsin, açılısın yolum,
Köçüm bu daşlıqdan, asudə olum...

* * *
Mügənni, qəlb açan o sazın ilə
Bu odlu dərdimə bir əlac eylə!
O nurlu nəğmənlə könlümü bəzə,
Bu qəmli gecədən çıxar gündüzə!..

* * *
Mügənni, yorubdur bəm səslər məni,
Zil üstə qaldır sən indi naləni!
Bəlkə, o zil səsin ucalan zaman
Qurtara ürəyim bu ahu-zardan.

* * *
Mügənni, ruh verən sazını bir al,
Bizə ürək açan xoş bir hava çal!
Bülbültək nalədən sərxoş olaraq,
Bəlkə, bu nalədən, qəmdən qurtaraq!..

* * *
Mügənni, bir şirin nəğmə söylə sən,
Bu ki, ilk ricamız deyildir səndən!
Sübh çağı dinləyib sənin səsini,
Unudaq dünyanın ah-naləsini!

* * *
Mügənni, bir nəğmə də, qəşəng olsun,
Mənim fəryadıyla həmahəng olsun!
Bəlkə də, ruhlanıb sənin nəğməndən
Yeddi çay üstündən keçə bilim mən...

* * *

Müğənni, bu köhnə pərdədə yenə
Hüzünlü, qəmli bir hava çal mənə!
Qəlbim də səs versin o nalələrə,
Şəbnəmtək göz yaşım çilənsin yerə!

* * *

Müğənni, çal, sənə heyran olum mən,
Ayrılım bu vaxtsız mürgüləməkdən!
Bəlkə, nəğmələrin ola mənə yar,
Nə yatam, nə görəəm qorxunc rüyalar!

* * *

Müğənni, çal rudu, gəl, dadıma çat,
Məni bu amansız yuxudan oyat!
Bəlkə, rudun səsi axar çay kimi
Soyutsun susamış yanar qəlbimi!

* * *

Müğənni, çal görək bir «Ramişi-can»,
Açılsın ürəyim o xoş havadan!
Xosrov məclisində Barbət çalantək
Çal bir-bir nəğməni, birdən yüzədək!..

* * *

Müğənni, o «Ramiş» havasını çal,
Şadlıq məqamıdır, qurtardı məlal!
Rudunla bir dəsgah çalasan görə, çal
Çaldıqca uzana şahın ömrütək!

KİTABIN İÇİNDƏKİLƏR

Tərtibçidən.....5

QƏZƏLLƏR

Tərcümə edən
Cəfər Xəndan

Ay üzlü nigarım, kimə mehman olacaqsan	11
Cavanlıq etmişəm, ey yar, canan	12
Qönçə kimi min dərdə könül doldu cəfandan.....	14
Ey gözəl afətlərə sultan olan.....	15
Gördün nə bəla çəkdi başım eşqin ucundan	16
Baxsan cəməli yarə, bir laləzar görərsən	18
Gül camalın gülə dedi: – Dur, pərdə sal üzündən	19
Əziz elçi, könül yarı necədir	20
Dilbər, necə bilsən, sənə bənzər nişanım var.....	22
Sən könlümü almaq da dilərsənmi, a dilbər	23
Mümkünmüdür məni qurban edəsən	24
Qəm yemə, həqqə inan, fəryada qəmxaran çatar	26
Sənəm, ey gözün fədası, bizə bir gətir səfa sən	27
Hər gecəm oldu kədər qüssə, fəlakət sənsiz	28
Gər qürurün yox isə, lütf elə, meyxaheyə gəl	30
Aşiqəm, əmrini ver aşiqi-nalanə, gülüm	31
Yenə tövbə evimi eşq xərəb etmədədir	32
Gözüm aydın, gözümə surəti-canan görünür.....	34
Gecə xəlvətcə bizə sevgili yar gəlmiş idi	35
O mişk tellərin sənə məzhəbi-dilbəri tutub.....	36
Gecə keçmiş, mənə gəl bir məhi-taban ol sən	38
Nə gözəl, nə xoş gəlibdir belə daimi qəmin, yar	39
Pərvanə, söndür şəmimi, gəldi çiraği-canımız	40
Yenə meyxaheyə düşmüşdü güzarım bu gecə.....	42
Yol çətin, aləm qaranlıq – atını bir yanə çək	43
Ey güli-xəndan olan, sərvə-xuraman olan.....	44

Tərcümə edəni
Əliğa Vahid

Vəslin həvəsi ömrümü son anə yetirdi	46
Könlüm sitəminlə canə yetdi	47
Mənimtək köhnə bir dostu neçin qəmşar saxlarsan	48
Saçların dağınıqmıdır, dünyamı, ya karım mənim	50
Sərxoşluq edən dövlət, huşyar olacaq bir gün	51
Eşq der: «At Kəbəni, gəl talibi-bütخانə ol!»	52
Xoşa ol canə ki, can rahat eylər	54
Edərsə aşıqi cahil məzəmmət	55

Tərcümə edəni
Mirvarid Dilbazi

Sənsiz ölüərəm, nigar, tez gəl.....	56
Üzün müştəqiyəm, ey dust, nədən bir an görünməzsən	58
58Hüsnün gözəl ayətləri, ey sevgili canan	59
Sən hələ, bax, nocavansan, mən dəyişdim çox yaman ...	60
Bu gecə yatmaq nədir, xoşdur kef etmək sübhədək	62

Tərcümə edəni
Süleyman Rüstəm

Bilməm, nə töhfə, mən qul, o sultanə göndərim	63
Düşüb eşqinlə bir sevdəyə, ey gül	64
Ey nigarım, könlümü çaldın, füsünxan olma gəl!.....	66
Yaxşı bir söz degilən, ta şəkər ərzan olsun	67
Fəxr elə yar ki, barını çəkirəm	68

Tərcümə edəni
Nigar Rəfibəyli

Görün, önündə aşıqin şiri necə şikar edər	70
Afərin hüsnünə, mən bir belə dilbər istərəm	71
Diləyirdim mənə sən bir gecəlik yar olasan	72

Tərcümə edəni
Məmməd Rahim

Soruşdun halımı, məmnunəm, ey dust.....	74
Canımı aldın, əcəb karin var	75
Mənim ox qəlbimə dəymiş, gözüm pürxun, nədəndir	76
Könlüm evi xarab olub, dilbəri-cansitan hanı	78
Dinlədi harda könül yarımızın söhbətini.....	79
Ey şux, bu gün naz qapısın raz ilə açdın	80
Hər gecə tədbir görür könlüm sənin hicranına	82
Nazlı yarım, camal göstər, bu gün gülzar arzılıram	83

Tərcümə edəni
Osman Sarıvəlli

Ruhanilər qibləsi oldu, bu tərsayə bax	84
Səni agah edim, dinlə, mənim ömri-təbahimlə	86
Cavanlıq köç edər, qoyma, gedər əldən, zaman keçsin...87	

Tərcümə edəni
Şamil Cəmşid

Ey qibleyi-canım, dəxi meyxanədən əl çək	88
--	----

Tərcümə edəni
Əbülfəz Hüseyni

Xərab oldu könül mülkü, nigarım, eylə bir şəfqət	90
Etdi qəmin, nigarım, ömrüm boyu əziyyət.....	91
Kimdir deyil, deyirsən, indi cahanda bədbəxt	92
Ömrün boyu hal tutmağa sən etmədin adət.....	94
Qəm yemə, bir yar var, axır sənə qəmşar olar	95
Saqi, nə yatıbsan, dur, mey ver ki, bahar gəldi.....	96
Etmə gəl öz kamını bir böylə virandan tələb	98

Tərcümə edəni
Məmmədəğa Soltan

Röyadə mən cənnət şamın can içrə rəxşan tapmışam	99
Hüsnünü gördükcə, dilbər, ruzigarım xoş keçər	100
Ey nazlı mələk və şux dilaram	102
Cavanlıq var ikən əldə, gərək qədrin bilə insan	103
Qoy sənə söyləsin, gözəl, aşıq öz hali-zarımı	104
Tanışdır gözlərim sən ilə canan.....	106

Tərcümə edəni
Xəlil Rza Ulutürk

Öz yaman halımı açdım sənə, diqqət verəsən	107
Sən ey yüz min cana dinclik verən can	108
Arpa qədər də tabım yox, a buğdayı üzlü nigar	110
Ürəyimə yara vurdun öz əlinlə, gülə-gülə	111
Ey uğurlu qasid, bir xəbər yetir	112
Səni bağda görən güllər pərdə çəkdi üzünə	114
Gözlərin gözlərimə xeyli tanış	115
Sorursan halımı... sorma, əziz dost.....	116
Həyatdan kam alan fəxrəndə yoxmuş	118
Könlüm evi xarab olur, canım alan o can hanı	119
Sənin ətirli tellərin kəsib yolu, sağı, solu	120
Dərd başdan aşıb da canə yetdi	122
Öylə şirin söz de ki, ta şəkər ərzan ola	123
Xoşbəxt yaşa, qəm çəkməyə dəyməz.....	124
Gör sənin ucbatından nələr gəldi başıma	126
Qəm yemə, qəm əhlinin imdadına canan çatar.....	127
Allah, Allah bax bu cür dilbər mənim olsun gərək.....	128
A xidmət etdiyim gözəl, qazancım intizar olur.....	130
Bu gecə yatmaq nədir? Ləzzət çəkək ta sübhədək	131
Tutdu məni eşqin, sevda məni çəkdi.....	132
Alım səndən ürəyimi... düşünürəm dönə-dönə	134
Yoxdu xəzinəm ki, saçım üstünə	135

Baş apar, nazlan ki, mən nazın çəkim	136
Ey sənəm, gözün fədası, bizə bir gecə səfa qıl.....	138
Söndür şamı, pərvanə tez gəldi çırağı-canımız	139
Ey gülü-xəndanımız, sərvə-xuramanımız	140
Mən öz gəncliyimi sənə verdim, yar	142
Sən, a bütün türkləri hindu qılan	143
Gözlərinə and olsun, məndə yüz nişanən var	144
Sən – bütün qızlardakı hüsnü tamam	146
Bəlkə, bir ləhzəni qurban edəsən.....	147
Çaldı yenə qəlbimi bir gözəlin gözləri.....	148
Gül surətə nəzər sal, ta gör də lələzari	150
Apardın könlümü, canım da səndə	151
Vermərəm can sənə mən, can alan olsan da, gülüm	152
Qoşuldun mərdlərə, oldunsa mərdan	154
Mənim dərdim böyük dastan... oxu, dərmanım ol, ey dost!	155
Həsərətəm cəmalına, ey dost, harda qalmısan	156
Hər silvəni Tanrım sənə əlan.....	158
Hər gecə umar könül ki, bu gecə gələr baharım.....	159
Sən görən deyiləm mən, sənə elə o ləlsən	160
Qəmin kəm, ey gözəl, vardır mənimtək köhnə qəmixin	162
Mən sevincə dəyişməyəm uğrunda bir cə qəmi.....	163
Günüm batdı, gəl, ay bədrim, bir anlıq gəl, amanım ol!	164
Gəncliyimi sənə verdim, bu möhlətdən şirinsənmiş.....	166
Sığar qəlbə, qəmin dünyaya sığmaz	167
Harda ki adın çəkildi bir dəm.....	168
Ey əhdimizə ən uca ünvan.....	170
Mən kiməm ki, söyləyim: eşqim mənə mehman olub	171
Harda ki sən varsan, qəmər gərəkmez.....	172
Təəssüf, min təəssüf ki, təkəm, dildarə möhtacam	174
Gecə-gündüz çıraq əldə... gəzib bulmam da bir həmdəm	175

Yüz Yusifi Kənanı.....176
Saçların dağınıqmıdır, aləmmi, ya karım mənim?
(Tərcümə edənlər Ə.Vahid, X.R.Ulutürk).....178

Tərcümə edəni
Xəlil Yusifli

Rübailər.....181

Tərcümə edəni
Mikayıl Rzaquluzadə

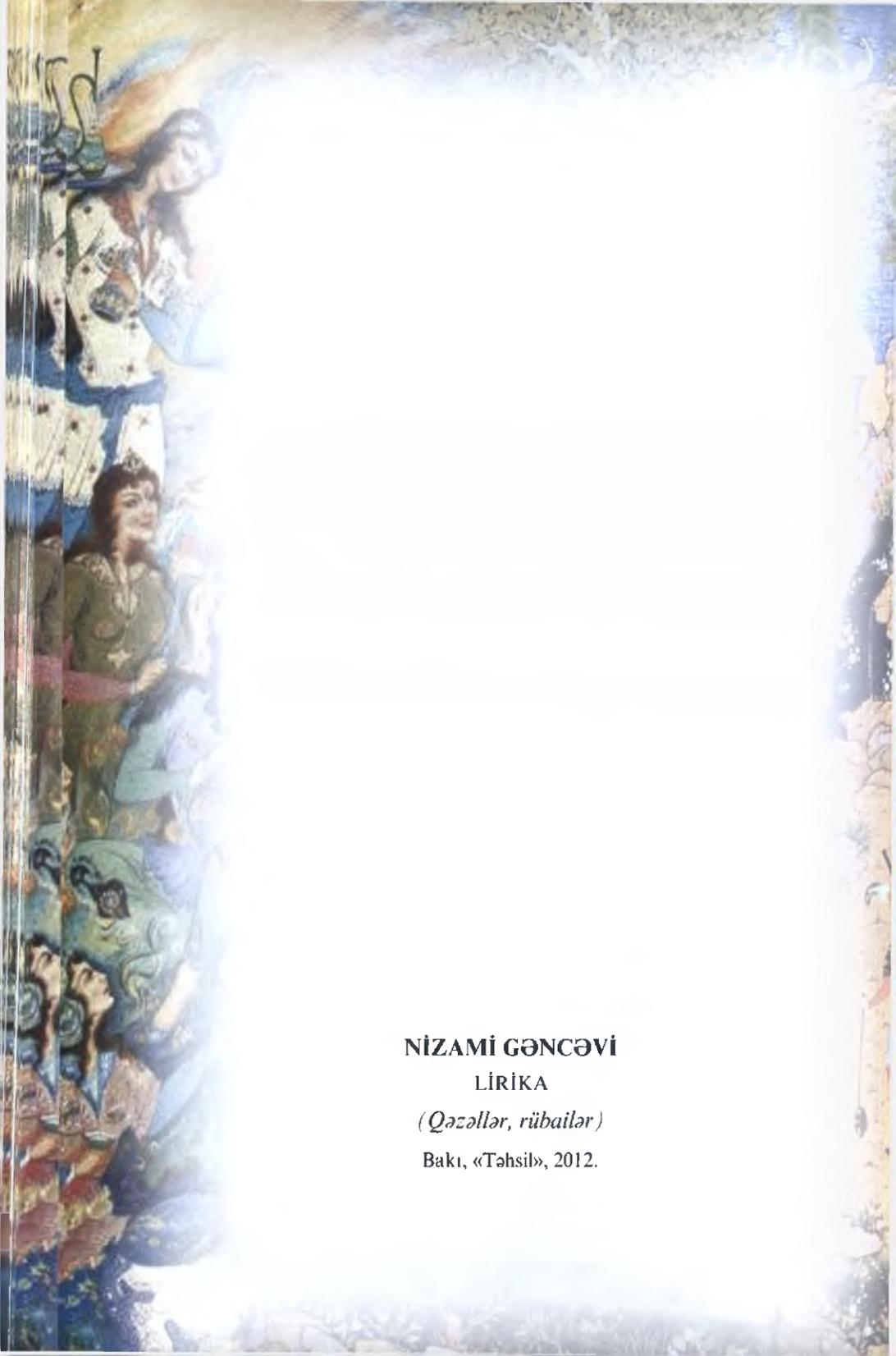
Nizami Gəncəvinin musiqi dünyasından seçmələr 189

Bədii və texniki redaktoru *Abdulla Ələkbərov*
Kompyuter tərtibatçıları *Səbinə Məmmədova, Aqil Əmrahov*
Korrektoru *Natəvan Məmmədova*

Çapa imzalanmışdır 20.09.2012. Kağız formatı 70x100¹/₁₆.
Fiziki çap vərəqi 12,5. Sifariş 127. Tiraj 1000.
Qiyməti müqavilə yolu ilə.

«Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya» müəssisəsinin
mətbəəsində çap olunmuşdur.

Bakı, AZ 1052, Fətəli xan Xoyski küç., 121^A
Tel.: (+994 12) 567-81-28/29; Faks: (+994 12) 567-82-68
E-mail: info@tahsilnp.com

NİZAMİ GƏNCƏVİ

LİRİKA

(Qəzəllər, rübailər)

Bakı, «Təhsil», 2012.